

2/6/2017

Kotoutumisen erillismäärärahan hankkeiden väliraportti

Kaupunginhallituksen iltakoulu 18.4.2017

Turvapaikanhakijoiden kotoutumispalvelut
työryhmä, Matleena Sierla

HELSINGIN KAUPUNKI, KAUPUNGINKANSLIA, ELINKEINO-OSASTO

Sisällys

1. Tausta.....	1
2. Tiivistelmä hankekokonaisuuden tuloksista.....	3
2.1. Tulokset ja määrärahan käyttö	3
2.2. Ruotsinkielinen kotoutuminen erillismäärärahan hankkeissa.....	7
2.3. Haasteet.....	8
3. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut.....	9
3.1. Leikki on kansainvälinen kieli – hanke - Kotoklubi Kaneli	9
3.2. Monikielinen ohjaaja-malli perusasteella	12
4. Osaaminen edellä – sujuvasti töihin	15
4.1. Stadin osaamiskeskus	15
4.2. Kaupunginkanslian elinkeino-osaston toiminta.....	21
4.3. Sosiaali- ja terveysviraston toiminta.....	22
4.4. Stadin osaamiskeskuksen yhteiset haasteet ja toiminta 2018	28
5. Osallisuus kotoutumisen tukena	29
5.1. Osallisuuden hankekokonaisuus.....	29
6. Turvallisuus, luottamus, vuoropuhelu ja jalkautuvan nuorisotyön keinoin	33
6.1. Safe Stadi	33

1. Tausta

Kaupunginhallitus kohdensi päätöksellään 21.3.2016 (§ 248) vuoden 2016 talousarvion 10 miljoonan euron määrärahan turvapaikanhakijoiden kotoutumisen edellytysten ja maahanmuuttajien hyvän kotouttamisen varmistamiseksi. Määräraha jaettiin sosiaali- ja terveysviraston, varhaiskasvatusviraston, kaupunginkanslian, opetusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen käytettäväksi seuraavasti:

- Osaamiskeskus-pilotin käynnistämiseen yhteensä 7,5 milj. euroa, josta opetusvirastolle 4,8 milj. euroa, sosiaali- ja terveysvirastolle, 2,5 milj. euroa ja kaupunginkanslialle 0,2 milj. euroa
- Lasten ja nuorten kotoutumisen tukemiseen varhaiskasvatusvirastolle 0,15 milj. euroa ja opetusvirastolle 0,35 milj. euroa
- Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien osallisuusmahdollisuuksien lisäämiseen kaupunginkanslialle 1,1 milj. euroa
- Turvallisuuden, luottamuksen ja vuoropuhelun lisäämiseen turvapaikanhakijoiden ja kantaväestön välillä monikulttuurisen jalkautuvan työn keinoin, nuorisoasiainkeskukselle 0,9 milj. euroa

Päätös tehtiin turvapaikanhakijoiden kotoutumispalvelut-työryhmän (28.10.2015–31.12.2016, 67§) ehdotuksen mukaisesti. Työryhmä on jatkanut vuonna 2016 hankekokonaisuuden ohjausryhmänä.

Mukana ovat olleet kaupunginkanslia, opetusvirasto, sosiaali- ja terveysvirasto, varhaiskasvatusvirasto, nuorisosiainkeskus ja kiinteistövirasto.

Turvapaikanhakijoiden määrä lisääntyi voimakkaasti vuonna 2015, jolloin Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa. Vuonna 2016 turvapaikkaa haki Suomesta yhteensä 5657 henkilöä. Eniten turvapaikanhakijoita tulee edelleen Irakista. Seuraavaksi eniten turvapaikanhakijoita on tullut aiempien vuosien tapaan Afganistanista, Somaliasta ja Syyriasta.

Kaupunginhallituksen määrärahan myöntämisen aikaan (maaliskuu 2016) oletettiin, että karkeasti noin 2300 oleskeluvan saanutta, ja heistä vähintään 1000 henkilöä, päätyisi vuonna 2016 Helsinkiin. Arvio perustui oletukseen, että Suomessa oleskeluvan saaneista puolet tulisi pääkaupunkiseudulle ja näistä puolet Helsinkiin. Oletus oli, että noin 30 prosenttia saisi myönteisen luvan. Arvio 1000–1500 kansainvälisen suojelun perusteella Helsinkiin tulevasta muuttajasta vuoden 2016 osalta näyttää toteutuvan.

Hankkeita suunniteltaessa oletettiin myös, että Migri saisi tehtyä oleskelulupapäätökset kesään mennessä ja myös osassa hankkeita varauduttiin suurempaan tulijamäärään. Oleskelulupapäätösten myöntäminen on venynyt ja päätösten tekeminen vuoden 2015 tulleiden osalta on kesken. Tämä on tarkoittanut myös kuntiin siirtymisen viivästymistä. Maahanmuuttovirasto teki vuonna 2016 28 208 päätöstä: myönteisiä on 7745 (27 %), kielteisiä 14 282 (51 %), tutkimatta jätettyjä 2326 (8 %) ja rauenneita 3855 (14 %). Kielteisiä päätöksiä on tehty myönteisiin verrattuna kaksinkertainen määrä.

Vuoden 2016 aikana myös valtio on myöntänyt lisärahoitusta varautuessaan tulijoiden määrään. Uudenmaan ELY-keskukselle ja Uudenmaan TE-toimistolle on tullut vuoden 2016 osalta resurssien lisäys muun muassa TEM:in kehittämän vaikuttavuusinvestoimisen SIB-mallin (Social Impact Bond) sekä kotoutumiskoulutukseen suunnattujen määrärahojen kautta. SIB-mallin tavoitteena on, että maahanmuuttajat pääsevät töihin entistä nopeammin ja voivat jatkaa kotoutumiskoulutusta työn ohessa. Tuloperusteisessa rahoitussopimuksessa sijoittajat rahoittavat toiminnan ja kantavat taloudellisen riskin. Julkinen sektori maksaa vain todennetuista tuloksista. On arvioitu, että noin 2500 kansainvälistä suojelua saavaa pääsisi 2016–2019 SIB-palveluun valtakunnallisesti.

Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan myös kotoutumiskoulutukseen pääsy on nopeutunut ja jonoja on saatu purettua lisärahoituksen turvin. Tämä on tarkoittanut Stadin osaamiskeskuksen osalta asiakasryhmän laajentamista myös muihin kuin kansainvälistä suojelua saaviin asiakkaisiin.

2. Tiivistelmä hankekokonaisuuden tuloksista

2.1. Tulokset ja määrärahan käyttö

Seuraavassa kuviossa on avattu kotoutumismäärärahan hankkeet kokonaisuutena ja teemoittain.

Kuvio 1: Kaupunginhallituksen kotoutumismäärärahan hankkeet vuonna 2016–2017

Hankkeita suunniteltaessa haasteina nähtiin muun muassa se, että työ- ja koulutuspolut ovat pitkiä, eivät vastaa kaikilta osin vaihteleviin asiakastarpeisiin ja palvelukokonaisuus on pirstaloitunut. Työ- ja koulutuspalvelut ovat peräkkäisiä, eivät toisiaan yhdistäviä. Turvapaikanhakijoilla ja maahanmuuttajilla tulisi olla enemmän osallistumismahdollisuuksia yhteiskuntaan. Asukkaiden ja turvapaikanhakijoiden välinen luottamus rakentuu siten, että säännölliseen vuoropuheluun ja eri osapuolia yhteen tuovaan työhön resursoidaan työntekijöitä.

Hankkeilla on pystytty vastaamaan haasteisiin. Hankkeissa on kokeiltu kokonaan uusia kotoutumista tukevia palveluja ja niiden järjestämisen tapoja. Lisäksi on turvattu uusien kuntalaisten palvelutarpeisiin vastaamista ja kehitetty kaupungin nykyisiä muita palveluja siten, että ne tavoittaisivat kansainvälistä suojelua saaneita kaupunkilaisia. Rahoitus on mahdollistanut myös muiden kuin pakolaisryhmien

kotoutumisen kehittämisen. Täällä jo pidempään asuneet maahanmuuttajat sekä muilla perusteilla tulleet ovat hyötäneet kehitetyistä palveluista.

Viiden hankkeen avulla on muun muassa

- tuettu lasten, nuorten ja perheiden kotoutumista sekä avoimessa leikkipuistotoiminnassa että peruskouluissa
- yhdistetty uudella tavalla ammatillista koulutusta, työllistymistä ja kuntoutusta
- kehitetty uusia yhteistyön malleja terveysasematyön, psykiatrian, toiminnallisen sosiaalisen kuntoutuksen ja maahanmuuttoyksikön kesken
- lisätty matalan kynnyksen toimintamahdollisuuksia liikunnan ja kulttuurin keinoin sekä tekemällä ihmisten kohtaaminen mahdolliseksi
- turvapaikanhakijanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria on tuettu jalkautuvan nuorisotyön sekä yksilö- ja ryhmätoiminnan keinoin

Lasten, nuorten ja perheiden kotoutuminen

Varhaiskasvatusviraston vetämän Kotoklubi Kaneli-hankkeen avulla lähialueen leikkipuistot ovat tulleet tutuiksi vastaanottokeskusten lapsiperheille. Lisäksi on opittu arkielämän suomen kieltä toiminnallisten menetelmien avulla. Samalla on tehty tutuksi lapsiperheiden palveluja alueella sekä verkostoiduttu laajasti eri toimijoiden välillä. Syksyn 2016 aikana toimintaa on pilotoitu perhetalo Sahramissa, Naapurissa ja Betaniassa. Leikkipuistoista mukana ovat syyskaudella 2016 olleet Brahe, Maunula ja Traktori, Vuoden 2017 alusta aloittivat leikkipuistot Iso-Antti, Kiikku, Hilleri, Haruspuisto, Strömberg ja Viiri. Nyt Kotoklubi Kaneleita on yhteensä 12 toimipisteessä.

Heinäkuusta-joulukuuhun 2016 Kanelissa on ollut 561 perheen käyntiä, joista 178 perheen käyntiä on vastaanottokeskuksista. Tammikuusta-helmikuuhun 2017 Kanelissa on ollut 217 perheen käyntiä, joista 31 on ollut vastaanottokeskuksista (tammi-helmikuu 2017). Yhteensä heinäkuusta 2016 helmikuuhun 2017 on perheiden käynnejä ollut 778, joista 209 perheiden käyntiä on ollut vastaanottokeskuksista.

Heinäkuusta-joulukuuhun 2016 Kaneli tavoitti 87 eri perhettä. Tammikuusta-helmikuuhun 2017 Kaneli tavoitti 57 eri perhettä. Yhteensä 144 eri perhettä osallistui Kotoklubi Kaneleiden toimintaan heinäkuusta 2016 - helmikuuhun 2017.

Peruskouluissa on kehitetty kevään ja syksyn aikana uudenlaista monikielistä ohjausta. Rahoituksen avulla on palkattu viisi monikielistä ohjaajaa, joista jokainen toimii eri alueilla ja useammalla peruskoululla. Jokaisella ohjaajalla on 4-5 pääkoulu. Ohjaajista neljä puhuu äidinkielenään somalin kieltä ja yksi arabiaa. Toiminta kohdistuu kotoutumisessa tukea tarvitseviin oppilaisiin ja perheisiin. Tarpeet vaihtelevat kouluittain ja tuen tarvetta voi olla niin vasta maahan saapuneella turvapaikanhakijalla kuin Suomessa syntyneellä maahanmuuttajataustaisella nuorella. Mallin pilotointivaiheessa keskitytään suurimpiin kieliryhmiin, mutta ohjaaja voi tarvittaessa antaa tukea myös muihin kieliryhmiin kuuluville oppilaille. Kehitteillä on kokonaan uudenlainen yhteisöllinen toimintamalli.

Koulutus, työllistyminen ja oppimisen tuki – Stadin osaamiskeskus

Työllistymistä, ammatillista koulutusta ja kielitaitoa on yhdistetty uudella tavalla Opetusviraston vetämässä Stadin osaamiskeskus-pilotissa, jossa työtä on tehty 23 ammattilaisen voimin. Keskuksessa

työskentelee opettajia, työelämävalmentajia, yrityskoordinaattori, sosiaali- ja terveysviraston asiantuntijoita sekä TE-hallinnon asiantuntijoita sekä projektipäällikkö. Palveluvalikkoon kuuluvat moniammatillinen asiantuntija-arvio sekä osaamisen kartoittaminen, ammattipajat, S2 tuetut tutkinnot ja opiskeluvaihtoehtoja parantavat opinnot, oppisopimus ja jalkautuva S2-tuki, kuntouttavat jaksot, työelämävalmennus, erilaiset luku- ja kirjoitustaidon pajat sekä kielikoulutukset.

Osaamiskeskukseen on ohjattu yhteensä 925 asiakasta 6.6.2016–8.3.2017 välisenä aikana. Näistä pidempiaikaisia asiakkaita on 696. Uusia asiakkaita on ohjattu yhteensä 326 henkilöä (1.1.–8.3.2017).

Osaamiskeskuksen avulla asiakkaiden mahdollisuus saavuttaa tutkintotavoitteinen opiskelupaikka on nopeutunut. Myös asiakkaiden mahdollisuudet siirtyä työelämään ovat parantuneet työvalmennuksen ja jalkautuvan S2-tuen avulla.

Yrityskoordinaattori ja kaksi omakielistä työelämävalmentajaa ovat kehittäneet räätälöityjä palveluja sekä asiakkaille että yrityksille. Stadin osaamiskeskuksen alla on syntynyt 102 työnantajakontaktia, joista 73 on eri työnantaja. Osa kontakteista on saman yrityksen eri toimialoja. Yrityksille on tarjottu tukeaa sopivien osaajien löytämiseksi ja tarjottu työpaikoilla muun muassa perehdytyksen tukeaa, työelämävalmennusta ja suomi toisena kielenä opetusta.

Sosiaali- ja terveysviraston toiminta

Sosiaali- ja terveysvirastolle osoitetulla määrärahalta on turvattu riittävät palvelut maahanmuuttoyksikön uusille asiakkaille, kehitetty uusia yhteistyön malleja terveysasematyön, psykiatrian, toiminnallisen sosiaalisen kuntoutuksen ja maahanmuuttoyksikön kesken sekä kehitetty koulutus- ja työllisyyspolkua henkilöille, jotka eivät kykene osallistumaan TE-hallinnon kotoutumiskoulutukseen.

Maahanmuuttoyksikköön on palkattu määräaikaisiin palvelussuhteisiin yhteensä 23 henkilöä. Maahanmuuttoyksikkö ja lännen psykiatriset palvelut ovat vastanneet lisääntyneen asiakaskunnan palvelutarpeisiin. Maahanmuuttoyksikön työtä on joustavoitettu tarpeen mukaan tuomalla toimintaan terveydenhuollon ammattilaisia. Palvelutarpeen arviointia ja hoitopolkujen prosesseja on uudistettu ja sujuvoitettu. Jalkautuvaa palveluohjausta on lisätty ja näin on saatu asiakkaat kiinnittymään hoitoon sekä löytämään tarvittavat palvelut.

Uusia asiakkaita vastaanotettiin vuonna 2016 1169 henkilöä ja tammi-helmikuussa 2017 yhteensä 266 henkilöä. Vuonna 2016 Helsinkiin ensimmäisenä kuntana muuttaneita oli 1060 henkilöä ja tammi-helmikuussa 2017 yhteensä 212 henkilöä. Uusien asiakkaiden määrästä huolimatta toimeentulotukihakemusten käsittelyajat ovat pysyneet alle seitsemässä päivässä. Kaikkiaan vuoden 2016 aikana tehtiin 17 304 toimeentulotuki päätöstä, joista 6 202 kirjalliseen hakemukseen perustuen. Ajanvarauksella tapahtuneita asiakaskäyntejä oli vuonna 2016 noin 7500 ja käynneille osallistuneiden määrä on ollut 12 150. Alkuvuodesta 2017 hukkakäyntien osuus on laskenut 3,8 %:in ja käynneille osallistuneita on ollut yhteensä 1 683 (käyntejä yhteensä 1 387).

Stadin osaamiskeskuksen opettajan ja maahanmuuttoyksikön kuntoutusohjaajan/sosiaaliohjaajan yhteistyönä järjestettävä suomea ja oppimisvalmiuksia –kurssi on järjestetty syksyn aikana yhteensä neljälle ryhmälle ja noin 50 eri henkilölle on tarjottu mahdollisuutta opiskella kurssilla. Keväällä 2017 kurssia järjestetään kolme ja niiden kesto on pidennetty kolmeen kuukauteen. 9.1.2017 alkaneelle kurssille on ohjattu 16 henkilöä.

Osallisuus kotoutumisen tukena

Kaupunginkanslian vetämän osallisuus-hankkeen tavoitteena on tukea turvapaikanhakijoiden kotoutumisen edellytyksiä ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista. Matalan kynnyksen toimintamahdollisuuksia on lisätty liikunnan ja kulttuurin keinoin sekä tekemällä ihmisten kohtaaminen mahdolliseksi. Kohtaamiskahviloita on järjestetty syksyn 2016 sekä alkuvuoden (tammi-helmikuu) 2017 aikana kaikkiaan 89 kertaa ja niiden kautta on tavoitettu yhteensä noin 2260 henkilöä.

Kulttuurikeskus on palkannut projektityöntekijän, jonka työnkuvaan kuuluu kohderyhmälle suunnatun taide- ja kulttuuritoiminnan koordinointi ja yhteistyömallien kehittäminen. Liikuntaviraston hankkeessa on perehdytetty turvapaikanhakijoita vapaa-ajantoimintaan ja liikuntamahdollisuuksiin. Viestinnässä painopisteenä on ollut hankkeiden viestintäasioissa tukeminen sekä Hel.fi-sivujen maahanmuuttaja-kohderyhmäsivujen uudistus.

Lisäksi on toteutettu laaja 12 palvelukokonaisuuden kilpailutus, jossa on haettu järjestöjä toteuttamaan muun muassa asumiseen, sovitteluun, sähköiseen asiointiin, seksuaaliterveyden mentorointiin, vertaiskoulutukseen, miehen ja naisen rooleihin, kulttuuri-, liikunta-, bändi- ja tarinotoimintaan liittyviä kaupungin omaa toimintaa täydentäviä palveluita.

Turvallisuus, luottamus, vuoropuhelu ja jalkautuva nuorisotyö

Nuorisoasiainkeskuksen vetämässä Safe stadi – hankkeessa on pyritty turvallisuuden tunteen lisäämiseen ja viharikosten ehkäisyyn Helsingissä nuorisotyön keinoin. Toimintaa on kehitetty yhteistyössä nuorisoasiainkeskuksen ja uudenlaisten kumppanuuksien kautta. Kumppanuuksia on haettu sekä kilpailutuksen että verkostoyhteistyön kautta. Hankkeessa on tuettu turvapaikanhakijanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria jalkautuvan nuorisotyön sekä yksilö- ja ryhmätoiminnan keinoin. Lisäksi on vaikutettu yleiseen asenneilmapiiriin jakamalla ja lisäämällä tietoa.

Hankkeen nuoriso-ohjaaja on kiertänyt Helsingin vastaanottokeskuksia, joissa on syntynyt kontakteja alaikäisenä Suomeen tulleisiin turvapaikanhakijoihin. 1.7.–31.12.2016 aikana Safe Stadi-hankkeessa on ollut kontakteja nuoriin yhteensä 2862. 1.1.–8.3.2017 aikana kontakteja nuorten kanssa on ollut 1779. Toimintaa on toteutettu jalkautumisen lisäksi kolmessa pienryhmässä. Säännölliseen toimintaan on osallistunut 16 turvapaikanhakijanuorta. Nuoret ovat 13 – 25 - vuotiaita ja pääasiassa poikia. Tyttöjen kanssa työskentely on käynnistynyt vahvemmin yhteistyössä nuorisotalojen sekä Maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista tukevat palvelut- osahankkeen toteuttajan Kalliolan nuoret ry:n kanssa. Tätä työtä vahvistetaan edelleen.

Määrärahan käyttö

Kaupunginhallituksen määrärahan hankkeiden toteuma on vuoden 2016 loppuun mennessä noin 2 473 282 euroa (25 % myönnetystä kokonaisrahoituksesta). Muun muassa hankehenkilöstön rekrytoinnit täyttölupamenettelyineen sekä laajat kilpailutukset ovat osaltaan viivästyttäneet toiminnan käynnistymistä. Useissa hankkeissa toiminta on käynnistynyt kesällä 2016 ja varsinaisesti alkusyksystä 2016.

Käyttämättä jääneille varoille haetaan siirtoa vuodelle 2017. Näin pystytään turvaamaan sekä kotouttamisen alkuvaiheen peruspalvelut että hankkeiden tulosten juurruttaminen perustoimintaan ja

pitkäjänteisempi kehittämistyö. Samanaikaisesti on kuitenkin huolehdittava peruspalveluiden turvaamisesta.

Taulukossa on esitetty raportin valmistumisen hetkellä (tammikuu 2017) tehdyt alustavat arviot. Tarkentuneet ja viralliset ehdotukset on viety kaupunginvaltuustolle menevään ylitysesitykseen.

Kuvio 2: Kotoutumishankkeiden määrärahan arvioitu toteutuminen ja siirto vuodelle 2017

	Myönnetty	Toteuma 2016	Tot %	Siirtyy 2017
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut				
Varhaiskasvatusvirasto	150 000	103 705	70	46 295
Opetusvirasto	350 000	88 230	25	261 770
Stadin osaamiskeskus				
Opetusvirasto	4 800 000	1 450 000	30	3 350 000
Sosiaali- ja terveystieteiden virasto	2 500 000	551 061	22	1 948 939
Kaupunginkanslia	200 000	64 008	32	135 992
Osallisuus kotoutumisen tukena				
Kaupunginkanslia	1 100 000	148 278	14	951 722
Safe Stadi				
Nuorisoasiainkeskus	900 000	69 745	8	830 255
yht.	10 000 000	2 475 027	25 %	7 524 973

2.2. Ruotsinkielinen kotoutuminen erillismäärärahan hankkeissa

Ruotsinkielinen kotoutuminen on otettu huomioon hankkeissa. Kotoklubi-hankkeen toimintaan on rekrytoitu neljä sosiaaliohjaajaa, joista yhdellä on suomen ja ruotsin kielen osaaminen. Toiminnassa jo oleva ruotsinkielinen sosiaaliohjaaja toimii hanketyöntekijän työparina toiminnoissa. Tiedotus ruotsinkielisestä hanketoiminnasta on viety leikkipuistotoiminnan verkkosivuille.

Stadin osaamiskeskuksen osana kehitetään ruotsinkielisiä koulutuspolkuja. Tietoa ruotsinkielisistä mahdollisuuksista annetaan Stadin osaamiskeskuksen kartoitusvaiheessa ja kartoituksessa huomioidaan kielivalinta. Osaamiskeskuksen tarjontaan kehitetään myös kaksikielisiä koulutuspalveluja niillä aloilla, joissa kaksikielisyys parantaa työllistymismahdollisuuksia. Osaamiskeskuksen rahoituksesta kustannetaan lähtötason arviointi, ruotsinkielinen non-stop ammatti-paja sekä jalkautuva R2-opettaja. Arbis on mukana kehittämistyössä ruotsinkielisen kotoutumisen näkökulmasta.

Osallisuus kotoutumisen tukena hankkeen kilpailutuksessa on otettu huomioon ruotsinkielinen kotoutuminen siten, että osassa palveluja edellytetään käytettävän toimintakielenä tarvittaessa myös ruotsin kieltä. Tällä varmistetaan toimintaan osallistuvien ruotsia äidinkielenään puhuvien sekä ruotsia puhuvien turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien mahdollisuus osallistua.

Safe Stadi – hankkeen projektihenkilöstön mahdollisimman laaja-alaiseen kielitaitoon on kiinnitetty rekrytoinnissa erityishuomiota.

2.3. Haasteet

Kotoutumistoimenpiteisiin suunnatun erillisrahoituksen haasteena on se, että rahoitus on sidottu budjettivuoteen. Kotoutuminen on pidempi prosessi. Virastojen ja maahanmuuttajien näkökulmasta panostaminen alle vuoden kestäviin pilotteihin ei ole mielekästä eikä kustannustehokasta. Hankehenkilöstön rekrytoinnit täyttölupamenettelyineen sekä laajat kilpailutukset ovat viivästyttäneet toiminnan käynnistymistä.

Kaikissa hankkeissa on koettu haasteellisena toiminnan jatkuvuuden ja pitkäjänteisyyden turvaaminen. Kun oleskelulupapäätökset ovat viivästyneet, on odotettavissa, että asiakasvolyymit näkyvät kaupungin palveluissa usean vuoden ajan. Lisäksi haasteen on aiheuttanut epätietoisuus siitä, tuleeko raha käyttää 2015 vuoden turvapaikanhakijoiden lisääntymisestä johtuvaan peruspalveluiden rahoitukseen vai kokonaan uusien palvelujen kehittämiseen ja kokeiluun.

Monikielisen ohjaajan mallin kehittämisessä on huomattu, että täysin uuden toimenkuvan pilotoinnille yksi lukuvuosi on varsin lyhyt aika. Pilotoinnista ja hankkeen toimivuudesta tarvitaan parempaa näyttöä ennen rakenteisiin viemistä ja toiminnan pysyväksi tekemistä.

Stadin osaamiskeskus on ollut mittava hanke ja sille asetetut tavoitteet suuret. Monialaisen tiimin kokoaminen ja saattaminen yhteen on aikaa vievää. Uudenlaisten prosessien rakentaminen tilanteessa, jossa sekä organisaatioita, palvelujen tuottamista ja rahoitusta uudistetaan eri tasoilla, luo toimintaan epävarmuutta ja vaikeuttaa jatkon suunnittelua. Toimintaan vaikuttavia uudistuksia on tulossa lukuisia, kuten kaupungin toimiala-uudistus, ammatillisen koulutuksen reformi, maakunta-uudistus, sote-uudistus sekä kotoutumislain ja julkista työvoiman palvelua koskevien lakien muutokset.

Osallisuuden kokonaisuudessa sekä Safe Stadi-hankkeessa toteutetut kilpailutukset ovat olleet työläitä, monimutkaisia sekä teeman erityisosaamista vaativia prosesseja. Kaupungilla ei ole ollut tarvittavaa hankinta-osaamista uudenlaisista kotoutumista tukevista palveluista ja monille järjestöille osallistuminen alle vuoden kestävään kertaluonteisiin pilotteihin ei ole ollut mielekästä tai mahdollista. Myös aiempi kokemus tarjousasiakirjojen laatimisesta ja edellytysten täyttymisestä on puuttunut.

Safe Stadi-hankkeessa on koettu haasteellisena lähtökohtana se, että tekijöiksi on tavoiteltu maahanmuuttajajärjestöjä ja samanaikaisesti palvelut on ollut tarkoitus hankkia ostopalveluna, joka on kaikille palveluntarjoajille yhdenvertaisesti avoin.

Hankerahoituksella toteutetun toiminnan ja sen kehittämisen periaatteena on uudenlainen laaja-alaisempi eri toimijoiden yhteinen tekeminen. Tämä edellyttää kaikilta toimijoilta uudenlaista näkökulmaa. Lyhyt hanke-aika sekä henkilöstön palkkaamisen viiveet ja toiminnan aloittamisen eriaikaisuus on osittain pitänyt toimijat oman toiminnan rajojen sisällä ja vaikeuttanut yhteisen suunnittelun ja toimintamallin käynnistämistä.

3. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

3.1. Leikki on kansainvälinen kieli – hanke - Kotoklubi Kaneli

Hankkeen tausta

Varhaiskasvatusviraston vision ”Stadissa on kliffaa olla snadi” mukaan leikkipuistoja kehitetään lapsiperheiden avoimina ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina, joissa lapset voivat leikkiä ja vanhemmat tutustua toisiinsa. Toimintaa järjestetään nyt myös kielirajoja paremmin ylittäen. Pikkulapsiperheiden kotoutumiseen sekä suomen ja ruotsin kielen opiskeluun tarvitaan kannustusta erityisesti niille perheille, jotka jäävät KOTIVA-kurssien ulkopuolelle. Myös leikkipuistojen muita vanhempia ja lapsia on tarpeen kannustaa kielirajoja ylittävään vuorovaikutukseen.

Haasteisiin on vastattu aloittamalla kohtaamis- ja kielikahviloihin vertautuvaa pikkulapsiperheille suunnattua toimintaa. Kotoklubi Kanelin toimintaa on syksyn 2016 aikana pilotoitu perhetalo Sahramissa ja Naapurissa. Vuoden 2016 loppuun mennessä hankkeessa käynnistettiin vastaavaa toimintaa vielä neljässä leikkipuistotoiminnan yksikössä: perhetalo Betaniassa sekä leikkipuistoista Brahessa, Maunulassa ja Traktorissa. Kevään 2017 aikana toiminta laajeni myös leikkipuisto Iso-Anttiin, Hilleriin, Haruspuiستoon Strömbergiin ja Viiriin. Nyt Kotoklubi Kaneleita on yhteensä 12 toimipisteessä. Leikki on kansainvälinen kieli – hankkeessa toimii helmikuun loppuun 2017 kolme suomenkielistä sosiaaliohjaajaa ja yksi ruotsinkielinen sosiaaliohjaaja. Yksi suomen- ja yksi ruotsinkielinen sosiaaliohjaaja jatkavat huhtikuun loppuun, jolloin toiminta vakiintuu. Ammattikorkeakoulu Metropolian kanssa on haettu OKM:ltä hankerahoitusta vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen Kotoklubi Kaneli -toiminnan yhteydessä.

Kokemukset osoittavat, että luotu toimintamalli on toimiva sekä kehitys- ja levityskelpoinen. Pää toteuttajina hankkeessa ovat Varhaiskasvatusviraston leikkipuistotoiminnan perhetalot ja leikkipuistot sekä ”Leikki on kansainvälinen kieli” -hankkeen neljä määräaikaista sosiaaliohjaajaa. Hankkeen ohjausryhmänä toimii leikkipuistotoiminnan johtoryhmä. Keskeisinä yhteistyökumppaneina ovat Helsingin Vastaanottokeskukset (Kaarlenkatu, Uudenmaankatu ja Metsälä), Yhteiset lapsemme ry ja Helsingin kaupungin kohtaamiskahvilat ja Helsingin kaupungin monikielinen kirjasto.

Tavoitteet ja toiminta vuonna 2016

Tavoitteena on, että Helsinkiin saapuvat lapsiperheet löytävät leikkipuistojen ja perhetalojen toiminnan. Lapsille löytyy leikkikavereita ja vanhemmille vertaisuuhteita. Perheet integroituvat kotikaupunkiin aktiivisina toimijoina ja asukkaina. He oppivat turvallisessa ympäristössä solmimaan kontakteja suomen tai ruotsin kielellä. Samalla tuetaan turvapaikanhakija- sekä maahanmuuttajaperheiden kotoutumista. Perhetalojen ja leikkipuistojen 2-4 kertaa viikossa kokoontuvissa Kotoklubi Kaneleissa kannustetaan eri kielisiä lapsia leikkimään yhdessä ja eri kielisiä aikuisia tukemaan heidän leikkejään. Samalla rakentuu monikielisen yhteisön toimintakulttuuri ja aktiivinen osallistuminen. Vanhempia ohjataan erityisesti lapsiin liittyvien palvelujen käyttäjinä.

Kotoklubi Kaneli- toiminnan keskeisenä sisältönä on oppia arkielämän suomen kieltä niin toistomenetelmän avulla kuin leikkien, lorujen, liikunnan, musiikin ja taiteen avulla. Lapset saavat leikkiä

vanhempiansa lähellä ja samalla myös vanhemmat opettelevat suomea tai ruotsia. Tarkoitus on houkutella myös leikkipuistojen kävijöitä sekä vapaaehtoisia toiminnan tekijöiksi. Palveluohjausta ja toiminnan menetelmiä kehitetään yhdessä neuvoloiden, vastaanottokeskusten, kulttuurin ja liikuntatoimijoiden, järjestöjen sekä vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa.

Hankkeen työntekijät ovat

- tutustuttaneet vastaanottokeskuksissa ja yksityismajoituksissa olevia lapsiperheitä lähimpiin leikkipuistoihin ja perhetaloihin sekä kertoneet vastaanottokeskusten henkilökunnalle alueen leikkipuistotoiminnasta
- tiedottaneet aktiivisesti hankkeesta monikielisten tiedotteiden avulla, tehneet Kotoklubi Kanelia tutuksi Stadin aikuisopiston Kotiva-kurssin tasotestien yhteydessä sekä tiedottaneet laajasti toiminnasta varhaiskasvatusvirastossa koko henkilöstölle sekä laajemmin medialle
- kertoneet hankkeen toiminnasta alueellisissa perheverkostoissa perheiden kanssa työskenteleville, esim. neuvolan terveydenhoitajille ja lapsiperheiden kotipalvelulle
- tukeneet Kotoklubi Kanelin toiminnan kahden pilotin käynnistystä
- rakentaneet yhteistyöverkostoa. Mukana verkostossa ovat Väestöliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Helsingin ensikoti, Me-talo, Ne-Rå, Ensi- ja turvakotien liitto, Taku-hanke, Virka-info, Oivalluksia eskarista-hanke, Luckan Integration, Arbis, Kuntaliitto, Sosiaali- ja terveysvirasto sekä Folkhälsan
- luoneet kumppanuuksia, jotka mahdollistavat toiminnan jatkumisen hankkeen päättymisen jälkeen

Asiakasprofiili, asiakasohjaus ja asiakasmäärät

Kohderymänä ovat sekä leikkipuistotoiminnan kaikki kävijät, muun muassa pikkulapsiperheet ja alaluokkien koululaiset sekä erityisesti turvapaikanhakijataustaiset ja maahanmuuttajataustaiset pikkulapsiperheet sekä vapaaehtoistyöstä kiinnostuneet.

Kotoklubi Kanelissa syys-lokakuussa 2016 vierailleiden maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden äidinkielen hajonta on ollut suuri. Lasten ikähaitari on ollut 4 kk – 13 vuotta ja enemmistö on alle kolmevuotiaita, joukossa myös monia alle yksivuotiaita. Aikuisista suuri enemmistö on ollut äitejä, isät ovat tulleet vain vastaanottokeskuksista ja vain hankkeen sosiaaliohjaajien saattamina.

Hankkeen sosiaaliohjaajat ovat saaneet perheitä mukaan toimintaan menemällä vastaanottokeskuksiin paikan päälle ja innostamalla perheitä mukaan leikkipuistoihin ja perhetaloihin sekä muihin lapsiperheiden tapahtumiin Helsingissä.

”Hankkeen ja vastaanottokeskuksen välinen yhteistyö on sujunut saumattomasti. Niin hankkeen sosiaaliohjaajat, kuin vastaanottokeskuksen työntekijät kokevat, että yhteistyö on ollut toimivaa sillä on ollut helppoa jakaa ja vaihtaa ideoita, sekä toteuttaa niitä yhteistyössä”. (Kaarlenkadun vastaanottokeskus, henkilökunnan haastattelu 17.10.2016)

Asiakastilastointi on tehty vastaanottokeskuksista saatettujen perheiden määrästä ja Kotoklubi Kanelin osalta saatettujen perheiden, lasten ja vapaaehtoistoimijoiden määrästä.

Syksyn 2016 aikana toimintaa pilotoitiin perhetaloissa Sahrami, Naapuri ja Betania. Leikkipuistoista mukana olivat syyskaudella 2016 Brahe, Maunula ja Traktori. Vuoden 2017 alusta aloittivat leikkipuistot Iso-Antti, Kiikku, Hilleri, Haruspuisto, Strömberg ja Viiri. Nyt Kotoklubi Kaneleita on yhteensä 12 toimipisteessä.

Heinäkuusta-joulukuuhun 2016 Kanelissa on ollut 561 perheen käyntiä, joista 178 perheen käyntiä on vastaanottokeskuksista. Tammikuusta-helmikuuhun 2017 Kanelissa on ollut 217 perheen käyntiä, joista 31 on ollut vastaanottokeskuksista (tammi-helmikuu 2017). Yhteensä heinäkuusta 2016 helmikuuhun 2017 on perheiden käynnejä ollut 778, joista 209 perheiden käyntiä on ollut vastaanottokeskuksista hanketyöntekijöiden saattamia. Luvut ovat perheiden käynnejä, osittain samojen perheiden toistuvia käynnejä. Saattamisella on useita merkityksiä: se mahdollistaa lähtemisen, se valmistaa kohtaamisiin Kotoklubi Kanelissa, sen aikana kuullaan palautetta käynneistä, sen avulla ylläpidetään tiedotusta ajan tasalla vastaanottokeskuksissa.

Heinäkuusta-joulukuuhun 2016 Kaneli tavoitti 87 eri perhettä. Tammikuusta-helmikuuhun 2017 Kaneli tavoitti 57 eri perhettä. Yhteensä 144 eri perhettä osallistui Kotoklubi Kaneleiden toimintaan heinäkuusta 2016 - helmikuuhun 2017.

Toiminnan tulokset ja vaikuttavuus

Lähialueen leikkipuistot ovat tulleet tutuksi toimintapaikaksi vastaanottokeskusten lapsiperheille. Vastaanottokeskusten perheet ovat käyneet leikkipuistoissa myös itsenäisesti. Toiminnan vaikuttavuuden arviointia tehdään sekä keräämällä asiakaspalautetta että haastattelemalla vastaanottokeskusten, perhetalojen ja leikkipuistojen työntekijöitä sekä Kotoklubi Kanelin perheitä tulkin avulla. Kielimuurin vuoksi syvällisemmät analyysit kokemuksista eivät ole olleet mahdollisia. Välitöntä palaute asiakkaiden kokemuksista saattomatoilla takaisin vastaanottokeskukseen on ollut positiivista.

”Lapset pääsee harjoittamaan heille tarpeenmukaisia taitoja eli olemaan lapsia. Vanhemmat saavat tukea lähtemisessä ja samalla saavat vertaistukea ja pääsevät tutustumaan helpommin/paremmin toisiinsa. Vanhemmat saavat myös ideoita ja motivaatiota itsenäiseen liikkumiseen.” (Kaarlenkadun vastaanottokeskus, henkilökunnan haastattelu 17.10.2016)

Hankkeen määrärahan käyttö ja hankkeen toiminnot vuonna 2017

Hankkeen budjetti

• Henkilöstöresurssit	120 000€
• Tarvikkeet ja materiaalit	15 000€
• Koulutus henkilökunnalle	5 000€
• Asiantuntijaluennot 3 kpl	5 000€

• Käännös- ja tulkkauspalvelut	5 000€
Rahaa myönnettiin:	150.000€
Palkat ja sotut	120.000€
• Toteuma heinä-syyskuu	38 853€
• Arvioitu toteuma 2016	77.705€
• <u>Siirron arvioidaan olevan</u>	<u>42.295€</u>
Palvelujen ostot sekä aineet, tarvikkeet ja tavarat	30.000€
• Toteuma heinä-syyskuu	24.175€
• Arvioitu toteuma 2016	26.000€
• <u>Siirron arvioidaan olevan</u>	<u>4.000€</u>

Toimintaan vuonna 2017 tarvitaan tulkkauk- ja käännöspalveluja (videokäännös) sekä henkilöstön koulutusta.

Siirrettävällä määrärahalta aikaansaatava toiminta

Myönnetystä määrärahasta arvioidaan käytettävän 103 705 euroa (70 % myönnetystä rahoituksesta) ja siirrettäväksi anotaan 46 295 euroa hankkeen jatkamiseksi 31.4.2017 asti. Hanketyöntekijöiden työsuhdetta pidennetään ja heidän avullaan Kotoklubi Kaneli -toimintaa laajennetaan neljään leikkipuistotoiminnan yksikköön. Lisäksi toimintamallia täydennetään kevään 2017 aikana luomalla leikkipuistojen käyttäjille ja vapaaehtoisille aineisto ja toimintamallin levittämistä tukevaa materiaalia.

Hanketyöntekijät tukevat toimintamallin vakiintumista marras-joulukuussa aloittavissa leikkipuistoissa ja käynnistävät sen neljässä leikkipuistossa keväällä 2017. Lisäksi laaditaan aineisto toiminnan kokemuksista ja viedään opitut kokemukset osaksi Keskustakirjaston toiminnan suunnittelua.

3.2. Monikielinen ohjaaja-malli perusasteella

Monikielinen ohjaaja -hankkeen tausta

Vuoden 2012 PISA-tutkimuksessa otettiin yllättävästi vieraskielisten oppilaiden osaamisesta pääkaupunkiseudulla. Tutkimus osoitti, että vieraskieliset oppilaat jäivät oppimistuloksissa selvästi valtaväestöä alemmalle tasolle. Erityisen huolestuttavaa oli, että Suomessa syntyneiden maahanmuuttajataustaisten yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden oppimistulokset jäivät keskimäärin kaksi vuotta valtaväestön tuloksia heikommiksi.

Maahanmuuttajataustaisille nuorille ja heidän huoltajilleen pidetyssä kuulemistilaisuudessa keväällä 2015 esille nousi hyvin voimakkaasti tehostetun ohjauksen tarve. Huoltajat ja nuoret toivat esille, ettei heillä ole riittävästi tietoa erilaisista koulutusmahdollisuuksista ja ymmärrystä erilaisten valintojen seurauksista. Monet aiemmat tutkimukset ovat lisäksi osoittaneet, että vieraskielisillä oppilailla on valtaväestöä korkeampi riski jäädä ilman koulutus- tai työpaikkaa perusopetuksen päätyttyä.

Tavoitteet ja toiminta vuonna 2016

Monikielinen ohjaaja – mallin keskeisenä tavoitteena on helpottaa sekä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden että heidän perheidensä kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan koulutusjärjestelmästä käsin. Lisäksi mallin tavoitteena on kehittää maahanmuuttajataustaisten oppilaiden hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa yhteistyössä koulun, perheiden, muiden virastojen, järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Taustatekijöitä kartoittamalla ja tehostetulla monikielisellä ohjauksella sekä vahvistetulla kodin ja koulun uusilla yhteistyörakenteilla pyritään takaamaan kaikille oppilaille yhtäläiset mahdollisuudet menestyä opinnoissaan ja elämässään.

Hankerahoituksella on palkattu viisi monikielistä ohjaajaa, joista jokainen toimii eri alueilla, useammalla peruskoululla. Ohjaajista neljä puhuu äidinkielenään somalinkieltä ja yksi arabiaa. Oman äidinkielenensä mukaisen tuen lisäksi ohjaajat tukevat myös muita vieraskielisiä oppilaita erilaisten kotoutumista tukevien tarpeiden mukaan. Ohjaajat aloittivat työnsä elokuun alussa. Lisäksi hanketta on ollut koordinoimassa projektipäällikkö, jonka palkkakulut tullaan maksamaan hankerahasta vuoden 2017 alusta.

Monikielinen ohjaaja –malli on täysin uudenlainen malli kouluilla, eikä vastaavanlaisia työntekijöitä ole aiemmin ollut. Mallin tarkoituksena ei ole ottaa olemassa olevien työntekijöiden maahanmuuttajaoppilaita koskevia työtehtäviä vastuulle (esimerkiksi oppilaanohjaaja, kuraattori, opettaja, jne.), vaan miettiä kokonaan uudenlaisia yhteisöllisiä toimintamalleja kotouttamisen edistämiseksi. Keskeinen toimintatapa onkin työparityöskentely.

Kohderyhmät ja asiakkaat

Helsingin suomenkielisten peruskoulujen oppilaista 20 % on vieraskielisiä. Suurimmat kieliryhmät ovat somali, venäjä, viro ja arabia. Näistä suurimmista kieliryhmistä erityisesti somalin ja arabiankielisisillä on haasteellisimmat lähtökohdat opinnoissa menestymiseen, koska monella on pakolais- tai turvapaikanhakijatausta ja kouluhistoria on ollut repaleinen tai jopa olematon. Myös vanhempien pakolais- tai turvapaikanhakijatausta vaikuttaa kotoutumiseen ja koulunkäynnin tukeen on usein korostetumpi tarve.

Erityisen haasteellista koulunkäynnin ja kotoutumisen on tutkimuksissa todettu olevan ns. myöhään maahan tulleilla oppilailla. Kaikista yläkouluikäisistä vieraskielisistä oppilaista 142 on ollut Suomessa vasta kaksi vuotta. Tarkasteltaessa yllä mainittuja arabian- ja somalinkielisiä oppilaita, kouluissamme on 120 arabiankielistä ja 416 somalinkielistä yläkouluikäistä oppilasta. Arabiankielisistä suomen kansalaisia on 77 ja 43 vielä muun maan kansalaisia. Perusopetukseen valmistavilla luokilla on 13 arabiankielistä yläkouluikäistä oppilasta. Erityisoppilaita arabiankielisiä yläkouluikäisistä on 15. Somalinkielisistä yläkouluikäisistä oppilaita 289 on suomen kansalaisuus ja 127 on muun maan kansalaisia. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa somalinkielisiä yläkouluikäisiä on 7. Somalinkielisiä yläkouluikäisiä erityisoppilaita on peräti 87 (tilastotiedot kevät 2016, Opetusvirasto).

Monikielinen ohjaaja – mallin toiminta kohdistuu kotoutumisen tukea tarvitseviin oppilaisiin ja perheisiin. Tarpeet vaihtelevat kouluittain ja tuen tarvetta voi olla niin vasta maahan saapuneella turvapaikanhakijalla kuin Suomessa syntyneellä maahanmuuttajataustaisella nuorella. Mallin pilotointivaiheessa keskitytään suurimpiin kieliryhmiin, mutta ohjaaja voi tarvittaessa antaa tukea myös

muihin kieliryhmiin kuuluville oppilaille. Asiakasohjausta tapahtuu sekä koulun henkilökunnan taholta että oppilaan tai huoltajan suoran yhteydenoton kautta.

Esimerkki 1. Opettaja soittaa opetusvirastoon ja pyytää apua valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen siirtyneen nuoren koulupolun räätälöimiseksi. Käy ilmi, että oppilas on arabiankielinen, eikä opettajalla ole käsitystä siitä, mitä oppilas jo osaa ja mille pohjalle opetusta lähdetään rakentamaan. Sovitaan, että arabiankielinen ohjaaja menee koululle oppilaan tueksi muutamaksi päiväksi, jona aikana eri aineenopettajien johdolla kartoitetaan oppilaan tieto-taitoa eri oppiaineissa oppilaan omalla äidinkielellä. Tämän jälkeen pystytään suunnittelemaan oppimista tukeva koulupolku kyseiselle oppilaalle ja tuetaan samalla perheen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja tehdään tutuksi suomalaista koulutusjärjestelmää.

Esimerkki 2. Nuori itse lähestyy somalinkielistä ohjaajaa ja kertoo huolestaan jatko-opintojen suhteen. Nuori pyytää puhumaan isälle, joka painostaa nuorta jatko-opintoihin, joihin nuorella itsellään ei ole mielenkiintoa, eikä mielestään riittävää kompetenssia. Ohjaaja ottaa jatko-opinnot puheeksi yleisellä tasolla muussa asiayhteydessä huoltajan kanssa ja yrittää johdatella isää ymmärtämään suomalaista koulutusjärjestelmää ja sen tarjoamia lukuisia mahdollisuuksia.

Esimerkki 3. Monikielinen ohjaaja pitää välituntien aikana avointa kohtaamispaikkaa koulun oppilaille, jonne oppilaat voivat tulla vapaaehtoisesti pelaamaan esimerkiksi shakkia ja käymään samalla vapaamuotoisesti keskusteluja ohjaajan ja vertaistensa kanssa itse valitsemistaan aiheista. Luomalla oppituntien ulkopuolisia kohtaamispaikkoja edistetään kouluviihtyvyyttä, uusien kaverisuhteiden syntymistä ja vahvistetaan oppilaan luottamusta koulun aikuisia kohtaan.

Toiminnan tulokset ja vaikuttavuus

Monikielinen ohjaaja – hankkeeseen on palkattu viisi ohjaajaa ja heille on nimetty jokaiselle 4-5 pääkoulua, joilla he toimivat. Malli hakee edelleen muotoaan erilaisten kokemusten kautta, koska kyseessä on täysin uusi toimenkuva kouluilla. Vaikka toiminta on vasta alussa, on malli saanut jo kovasti kiitosta kouluilta. Hankkeen tiimoilta järjestettiin suunnitteluseminaari 12.10., jossa hankekoulujen henkilökunta suunnitteli yhdessä ohjaajien kanssa kuluvan lukuvuoden toimintaa sekä uuden työnkuvan mallintamista ja työparityöskentelyä.

Päätoteuttaja

Opetusvirasto ja 18 suomenkielistä peruskoulua, sekä viisi monikielistä ohjaajaa. Keskeisimpiä yhteistyökumppaneita ovat erilaiset alueelliset monihallintokuntaiset verkostot, kuten varhaiskasvatusvirasto, nuorisotalot, lastensuojelu, järjestöt ja moskeijat.

Hankkeen arvioitu määrärahan käyttö ja hankkeen toiminnot vuonna 2017

Saatu määräraha hankkeelle	350 000
Toteutuneet menot 2016	88 230
Siirto vuodelle 2017	261 770

Vuoden 2016 menot

Palkat (elokuu-joulukuu) - 5 ohjaajaa	83 128,19
Työvälinekulut (tietokoneet, puhelimet, asiointiliput ym.)	4 288,22
Hankkeen suunnitteluun kuluneet menot (suunnitteluseminaari, ohjaajien koulutus, ym.)	813,59
YHTEENSÄ	88 230

Suunnitelma vuoden 2017 menoista	
Kevät 2017 arvio	136 640,00
Palkat - 5 ohjaajaa + projektikoordinaattori	
Työvälinekulut (puhelinkulut, asiointiliput, ym)	2 500
Työnohjaus	1 000
Seminaari, koulutukset	5 328
Syky 2017	
Jää syksyille 2017	116 302,09
YHTEENSÄ 2017	261 770

Opetusviraston perusopetuslinjan määräraha oli osoitettu lukuvuodelle 2016–2017. Täysin uuden toimenkuvan pilotoinnille yksi lukuvuosi on varsin lyhyt aika ja opetusviraston perusopetuslinjan toiveena on jatkaa pilotointia vielä toinen lukuvuosi. Myönnetystä rahoituksesta on käytetty vuonna 2016 arviolta 88 230 euroa (25 % myönnetystä) ja vuodelle 2017 haetaan siirtoa 261 770 eurolle.

Perusopetuslinjalle osoitetusta 350 000 euron lisämäärärahasta jää suunnitelman mukaisen toteutuksen jälkeen syksyille 2017 noin 116 302 euroa. Toiveena on, että ylijäävä osuus voitaisiin käyttää lukuvuoden 2017–2018 toimintaan, jotta pilotoinnista ja hankkeen toimivuudesta saataisiin parempaa näyttöä ennen rakenteisiin viemistä. Tarkoituksena on selvittää myös muiden rahoituskanavien hyödyntämistä pilotoinnin jatkamiseksi, koska edellä mainittu määräraha ei riitä koko lukuvuoden toimintaan.

4. Osaaminen edellä – sujuvasti töihin

4.1. Stadin osaamiskeskus

Hankkeen tausta

Helsingin kaupunki haluaa osaltaan vauhdittaa maahanmuuttajien kielitaitoa kartuttavia ja osaamista tukevia toimenpiteitä. Haasteena on nähty se, että tarjottavat palvelut ovat olleet osittain riittämättömiä suhteessa kasvaneisiin palvelutarpeisiin nähden. Kotoutumiskoulutuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen pääsy on ollut haasteellista johtuen muun muassa kielitaitovaatimuksista ja omaehtoisen koulutuksen kentän pirstaleisuudesta. Kotoutumista tukevat toimenpiteet eivät ole kaikilta osin johtaneet aina riittävän sujuvasti työllistymiseen tai ammatilliseen koulutukseen. Osaamiskeskuksen avulla pilotoidaan monialaista kokonaisuutta, jonka avulla ammatillisen osaamisen

tunnistaminen, ammattialakohtainen kielitaito, yritysyhteistyö ja kuntoutumisen tukemisen palvelut yhdistyvät.

Hankkeen tavoitteet

Maahanmuuton toimintaverkosto tarjoaa monitoimijaisen ja -ammattillisen palvelukokonaisuuden. Tavoitteena on, että Stadin osaamiskeskus sujuvoittaa helsinkiläisten aikuisten maahanmuuttajien työ- ja koulutuspolkuja sekä rakentaa moniammatillisen toimintamallin tämän tueksi. Tarkoituksena on tarjota ja kokeilla palveluja, jotka yhdistävät työllistymisen, koulutuksen, kuntoutuksen ja oppimisen tuen palvelut. Pilotin tarkoituksena on lisäksi olemassa olevien palveluiden yhteensovittaminen sekä tehokas käyttöönotto. Samalla otetaan huomioon se, että kaikki asiakkaat eivät kykene etenemään koulutus- ja työpoluilla.

Moniammatillinen tiimi kartoittaa aluksi asiakkaan osaamistason sekä rakentaa toteutuskelpoisen jatkosuunnitelman. Lähtökohtana on työelämän ja asiakkaan tarpeista käsin rakentuvat palvelut. Osaamiskeskuksen palvelut on tarkoitettu yli 17-vuotiaille helsinkiläisille maahanmuuttajille. Toiminta käynnistyi kansainvälistä suojelua saavilla, mutta on laajentunut myös muihin kohderyhmiin. Osaamiskeskukseen ohjaututaan pääasiallisesti sosiaali- ja terveystieteiden ja TE-toimiston kautta. Haasteena on kehittää palveluohjauksen malli, joka yhdistää eri ohjaustahojen työn yhdeksi kokonaisuudeksi.

Osaamiskeskus tarjoaa oppimisvalmiuksia ennen ammattillisen koulutuksen tai työn alkamista, yhdistää kielen oppimisen ja ammattillisen koulutuksen toiminnalliseksi kokonaisuudeksi sekä tarjoaa työhönvalmennusta ja kattavan yrityskumppaneiden verkoston.

Hanketta vetää opetusvirasto ja mukana yhteistyössä ovat kaupunginkanslia, sosiaali- ja terveystieteiden virasto, Uudenmaan TE-toimisto, Uudenmaan ELY-keskus sekä Suomenkielinen työväenopisto, Helsingin aikuislukio ja Helsingfors Arbis.

Hankkeen toimenpiteet ja tulokset vuonna 2016

Stadin aikuisopistoon sijoittuvassa monialaisessa palvelussa työskentelee 23 henkilöä: opettajia, työelämävalmentajia, yrityskoordinaattori, sosiaali- ja terveystieteiden viraston asiantuntijoita sekä TE-hallinnon asiantuntijoita sekä projektipäällikkö. Henkilöstön työote perustuu moniammatilliselle yhteistyölle ja kokeilukulttuurille.

Monialaisen tiimin ja talon käynnistäminen on toteutunut syksyn 2016 aikana. Palveluvalikkoon kuuluvat moniammatillinen asiantuntija-arvio sekä osaamisen kartoittaminen, ammattipajat, S2 tuetut tutkinnot ja opiskelunvalmiuksia parantavat opinnot, oppisopimus ja jalkautuva S2-tuki, kuntouttavat jaksot ja työelämävalmennus sekä erilaiset luku- ja kirjoitustaidon pajat sekä kielikoulutukset.

Palvelumuotoina on pilotoitu ammattipajoja, joissa yhdistyvät ammattillinen ja alakohtainen kielitaidon kehittäminen ja työvalmennus. Ammattipajojen aloja ovat muun muassa: rakennus, hoiva, kone- ja metalli, hotelli, ravintola-ala, auto-ala, asiakaspalvelu, logistiikka, kauneus ja viherrakentaminen. Lisäksi on pilotoitu täysin uutena palveluna kuntouttavaa orientaatiojaksoa, jossa yhdistyvät kuntouttava toiminta, oppimisvalmiudet ja suomen kielen taito.

Osaamiskeskuksen kumppaniyritykset voivat hyödyntää maahanmuuttajan palkatessaan työpaikalla tapahtuvaa työelämä- ja työvalmennusta, perehdytystukea ja lähiesimiehille tarjottavaa tukea sekä tukea monikulttuurisuuden johtamiseen. Suomen kielen opetusta jalkautetaan työpaikoille.

Osaamiskeskuksen avulla asiakkaiden mahdollisuus saavuttaa tutkintotavoitteinen opiskelupaikka nopeutuu. Myös asiakkaiden mahdollisuudet siirtyä työelämään nopeutuvat työvalmennuksen ja jalkautuvan S2-tuen avulla.

On huomattava, että nykyiset Stadin osaamiskeskuksen palvelut ovat olleet jo valtion tuottamina pitkään olemassa, lukuun ottamatta kuntouttavaa orientaatiojaksoa. Ammatillista ja ammatillisesti suuntautunutta kotoutumiskoulutusta on hankittu useita vuosia ja työhönvalmennus, yritysyritykset ovat myös olemassa TE-hallinnon palveluina.

Tarkoitus on mennä rinnakkaisen palvelutarjonnan tuottamisesta toisiaan täydentävien palvelujen malliin. Kunkin vuoden määrärahatilanne voi vaikuttaa siihen, kuinka paljon tarvitaan rinnakkaispalveluja, mikäli ensisijaiset palvelut eivät ole asiakkaille riittäviä.

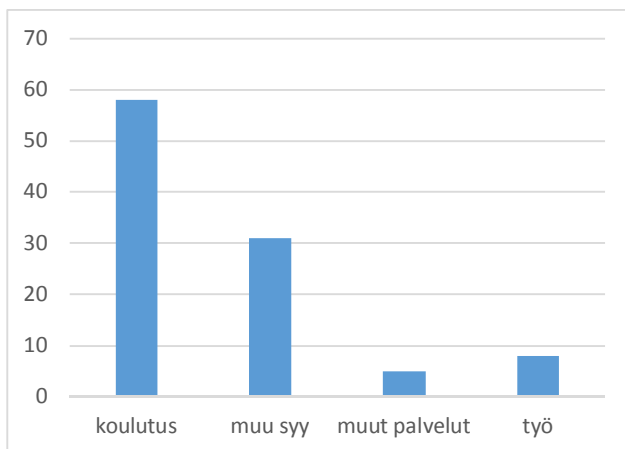
Asiakkaat

Osaamiskeskukseen on ohjattu yhteensä 925 asiakasta 6.6.2016–8.3.2017 välisenä aikana. Näistä pidempiaikaisia asiakkaita on 696. Uusia asiakkaita on ohjattu yhteensä 326 henkilöä (1.1.–8.3.2017).

Tällä hetkellä (17.3.2017) Osaamiskeskuksessa on 706 asiakasta, joista: 221 on ammattipajassa, 124 tutkintoa tai sen osaa suorittamassa, 57 kieli- ja luku- ja kirjoitustaidon pajassa, 40 oppisopimuksessa, 34 työelämävalmennuksessa, 20 työkokeilussa, 17 työllistynyt työsuhteeseen, 1 Arbiksen koulutuksessa, 15 on käynyt ammattipajan, mutta jatkopolutus on kesken, 15 suomirasti-kurssilla.

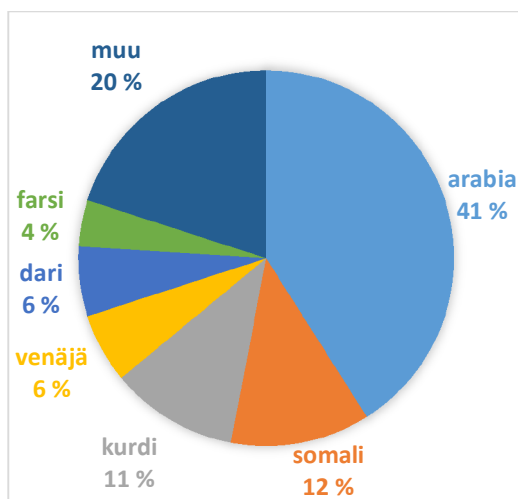
57 henkilön asiakkuus on päättynyt koulutukseen pääsyn takia. He suorittavat tutkintoa esimerkiksi muissa oppilaitoksissa, ovat valma-koulutuksessa tai kotoutumiskoulutuksessa, 31:n asiakkuus päättynyt muusta syystä eli he ovat muuttaneet muualle, lopettaneet terveydellisistä syistä, opinnot ovat keskeytyneet tai asiakasta ei ole enää tavoitettu. 8 asiakkuus päättynyt henkilön siirryttyä muihin palveluihin esimerkiksi yrityksen perustamiskurssille. 66 henkilöä ei saapunut koulutuksiin.

Kuvio 3: Jatkopolku asiakkuuden päättymisen jälkeen (%) (31.1.2017)

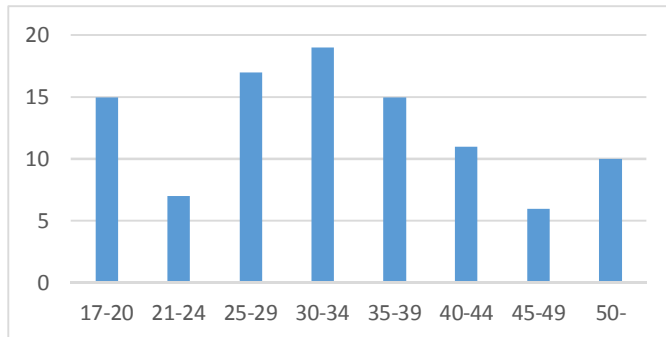
Asiakkaiden äidinkielet viittaavat pakolaisryhmien isoon osuuteen asiakkaista.

Kuvio 4: Osaamiskeskuksen asiakkaiden kielijakauma (%) (31.1.2017)

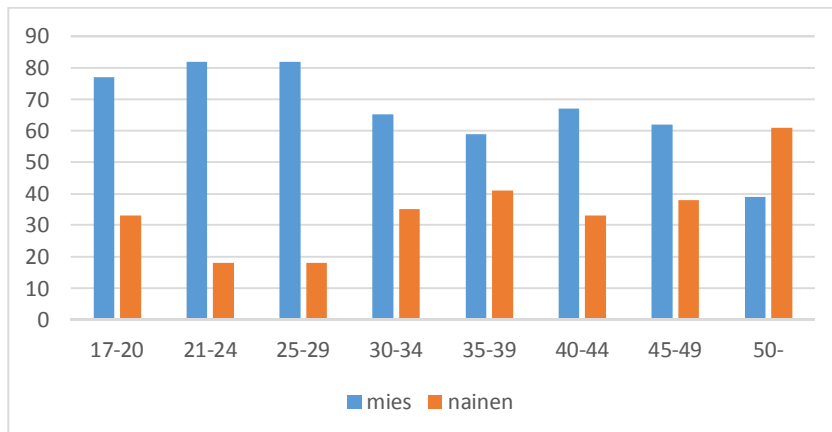

Osaamiskeskuksen asiakkaat ovat pääosin nuoria, ja alle 29-vuotiaita asiakkaista on lähes 40 prosenttia. Ikäjakaumassa on hajontaa.

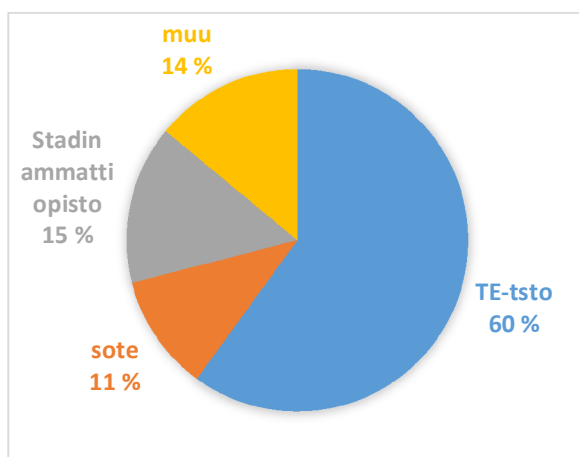
Kuvio 5: Osaamiskeskuksen asiakkaiden ikäjakauma (%)(31.1.2017)

Kuvio 6: Osaamiskeskuksen asiakkaiden ikäjakauma sukupuolittain (%)(31.1.2017)

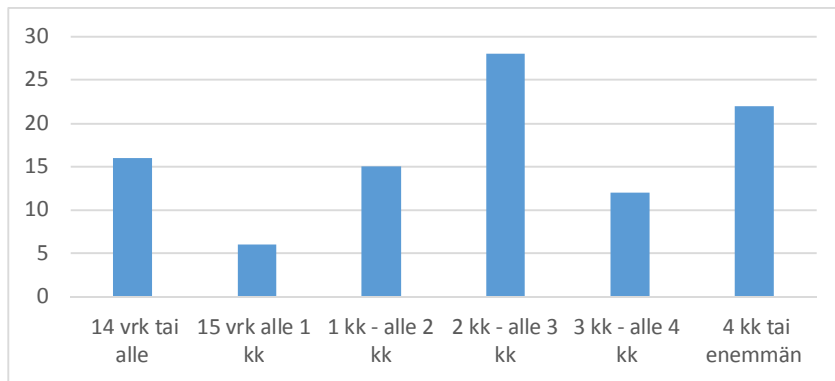

Kuvio 7: Osaamiskeskuksen asiakkaiden ohjautumiskanava (%)(31.1.2017)

Osaamiskeskuksen asiakkaista 60 % on ohjautunut TE-toimistosta, 15 % Stadin ammattiopistosta, 14 % muualta ja 11 % sosiaali- ja terveystieteiden virastosta.

Kuvio 8: Päättäneiden asiakkuuksien kesto luokiteltuna (%)(31.1.2017)

Asiakkuuden keskimääräinen kesto on ollut 3 kk 3 pv, lyhin kesto 1 pv ja pisin kesto 7 kk 19 pv.

Hankkeen toimenpiteet vuonna 2017 ja määrärahan käyttö

Monialainen ydintiimi on toiminut jo vuonna 2016 ja vuoden 2017 aikana keskitytään verkostomaisen toiminnan kehittämiseen ja yhteisen palvelutarjonnan kokoamiseen. Ydintiimin työprosesseja sovitetaan yhteen ja sujuvoitetaan edelleen.

Toiminnan kehittämisessä keskitytään vuonna 2017 erityisesti työelämävalmennukseen ja yritys yhteistyöhön. Palveluvalikkoa laajennetaan nopeasti työmarkkinoille suuntaaville asiakkaille sekä työhön päässeiden asiakkaiden kielikoulutuksen parantamiseen. Lisäksi jatketaan erityisesti ammatillisen koulutuksen tai työelämän ja kielikoulutuksen yhdistämisen palveluja. Koska kotoutumisajan ylittäneiden palveluista puuttuvat riittävät mahdollisuudet kotouttavaan ja suomen kielen koulutukseen, kuntouttavien elementtien kehittäminen koulutuksen osana jatkuu. Lisäksi kehitetään asiakasvirtojen seuranta ja vaikuttavuuden arviointia.

Vuonna 2016 Opetusvirastolle suunnatusta 4,8 miljoonan määrärahasta on käytetty noin 1 450 000 euroa (30 % myönnetystä rahoituksesta). Käyttämättä jää 3 350 000 euroa, jolle haetaan siirtoa ja jonka avulla pystytään takaamaan toiminnan jatkuminen samalla volyymillä vuonna 2017.

Stadin osaamiskeskuksen Opetusviraston määrärahan käyttö vuonna 2016 ja arvio 2017

Opetusvirasto	2016	2017
	Toteu.	
Henkilöstökustannukset	859457,5	2300000
Palvelujen ostot	390353	842000
Vuokrat	200000	200000
Laitteet, kalusto		
Siivous	2000	4000
Muut	1000	1000
Yht.	1452810	3350000 4,8

4.2 Kaupunginkanslian elinkeino-osaston toiminta

Kaupunginkanslian elinkeino-osasto rekrytoi pilottiin yhden yrityskoordinaattorin ja kaksi omakielistä työelämävalmentajaa, jotka aloittivat 1.8.2016. Yrityskoordinaattori on edistänyt syksyn 2016 aikana aktiivisesti yritysysteistyötä Osaamiskeskuksessa sekä kehittänyt yrityksille ja henkilöasiakkaille tarjottavia palveluja. Omakieliset työelämävalmentajat ovat tukeneet henkilöasiakkaita työelämään tutustuttamisessa sekä Osaamiskeskuksessa että työpaikoilla.

Myönnetystä 0.2 euron määrärahasta on vuoden 2016 loppuun mennessä käytetty 64 008 euroa ja käyttämättä on siten 135 992 euroa. Vuonna 2016 käyttämättä jääneellä summalla voidaan jatkaa kahden työelämävalmentajan ja yhden yrityskoordinaattorin työsuhteita lokakuuhun 2017 saakka.

Stadin osaamiskeskuksen Kaupunginkanslian määrärahan käyttö vuonna 2016 ja arvio 2017

Palkkakulut, Osaamiskeskus, Elinkeino-osasto	Elo-joulukuu 2016
2 työelämävalmentajaa, 1 yrityskoordinaattori	64 008
Yhteensä 2016	64 008

Palkkakulut, Osaamiskeskus, Elinkeino-osasto	Tammikuu- lokakuu 2017
2 työelämävalmentajaa, 1 yrityskoordinaattori	127 954
Lomaraha	5 374
Loma-ajan palkat	1 500
Muut kulut	1 164
Yhteensä 2017	135 992
Yhteensä 2016 + 2017	200 000

Osaamiskeskuksen yritysysteistyön palvelut työnantajille ovat sisältäneet seuraavia palveluja

- 1) Tuki sopivien osaajien löytämiseksi
  - kotoutumisvaiheen työharjoittelut, työkokeilut, palkkatuki, oppisopimus, työsuhte-osaamisen ja soveltuvuuden kartoitus työnantajan tarpeisiin
  - maahanmuuttajia tukeminen osaamisensa siirrossa työmarkkinoiden käyttöön valmentamalla heitä suomalaiseen työelämään ja – kulttuuriin
  - työnantajien pitkäjänteinen tukeminen henkilöstösuunnittelussa

2) Tuki työsuhteen tai työharjoittelun aikana

- perehdytyksen ja ohjauksen tuki työpaikalla
- työelämävalmennus ja suomi toisena kielenä – opetus työpaikalla työyhteisön tukena

3) Tuki työnantajan monimuotoisuusjohtamisen kehittämisessä pitkän aikavälin suunnittelussa

- neuvonta työlupa-asioissa
- parhaiden käytäntöjen jakaminen työyhteisön erilaisiin monimuotoisuushaasteisiin

- työnantajan osaamistarpeiden huomioiminen osana Osaamiskeskuksen koulutussuunnittelua

Työelämäpalvelut Stadin osaamiskeskuksen henkilöasiakkaille ovat sisältäneet mm. seuraavia palveluja:

1) Sillat työelämään

- mahdollisuudet oman osaamisen osoittamiseen autenttisessa työympäristössä ja erityyppisten työelämäkontaktien pohjalta oman väylän rakentaminen työelämään (yritysvierailu, työharjoittelu, työkokeilu, palkkatuki, oppisopimus)

2) Omakielinen työelämävalmennus

- Ryhmä- ja yksilömuotoinen työelämävalmennus ammattipajoissa
- Yksilölliset jatkosuunnitelmat ammattipajojen jälkeiselle ajalle
- Yksilöllinen ja tehostettu työelämävalmennus työelämään heti valmiille osaajille

Kumppanuuksien syntyminen vie aikaa ja yritysyritysten verkosto kehittyy onnistuneista kokemuksista. Stadin osaamiskeskuksen alla on syntynyt 102 työnantajakontaktia, joista 73 on eri työnantajia. Osa kontakteista on saman yrityksen eri toimialoja. Vuoden 2017 painopisteeksi on valittu yritysyritystyö, jolloin yritysyrityskoordinaattorin ja omakielisten työelämävalmentajien rooli korostuu vuoteen 2016 verrattuna.

4.3. Sosiaali- ja terveysviraston toiminta

Tausta

Sosiaali- ja terveysvirasto haki rahoitusta, jotta lisääntyneen asiakasmäärän tarvitsemaan palvelutarpeeseen voitaisiin vastata ja luoda uusia yhteistyö- ja työmalleja. Määrärahaesityksen tavoitteena oli turvata Maahanmuuttoyksikköön riittävä resursointi niin, että oleskeluluvan saaneille uusille maahanmuuttajille kyetään tarjoamaan kotoutumisen alkuvaiheen peruspalvelut.

Erillismäärärahaa haettiin kohdennettavaksi sellaisiin sosiaali- ja terveysviraston toimintoihin tai prosesseihin, joissa arvioitiin olevan yhteisiä kehittämisalueita palvelujen saatavuuden sekä asiakaskokemuksen, vaikuttavuuden ja tuottavuuden näkökulmista. Tulevat terveys- ja hyvinvointikeskukset, perhekeskukset ja monipuoliset palvelukeskukset tulevat perustumaan monitoimijaiseen yhteistyöhön ja uusia työmalleja palvelujen integraation edistämiseksi tarvitaan. Laajemmat monitoimijaisen yhteistyön mallit tulee ottaa käyttöön viimeistään maahanmuuttoyksikön toimintojen siirtyessä alkuvuodesta 2018 uuteen Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskukseen.

Tavoitteet ja toiminta vuonna 2016

Maahanmuuttoyksikön tehtävänä on järjestää Helsinkiin pysyvästi asettuneille pakolaisille sekä heihin rinnastettaville maahanmuuttajille kotoutumista tukevia sosiaalipalveluja kolmen vuoden ajan oleskeluluvan saamisesta. Maahanmuuttoyksikössä työskentelevät sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja ja psykologi, jotka kaikki työskentelevät systeemisen toimintamallin mukaisesti saman asiakkaan tai asiakasperheen kanssa. Asiakastyössä tärkeintä on työntekijöiden kyky ylläpitää luottamuksellista

yhteistyösuhdetta asiakasperheisiin samalla kun asiakkaan elämäntilannetta tuetaan kokonaisuutena elämän eri osa-alueilla. Tavoitteena on lisäksi vakauttaa kansainvälistä suojelua saavan henkilön tai perheen elämäntilanne siten, että henkilön tai perheen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus toteutuvat ja hänen tai heidän on mahdollista edetä pitkäkestoisessa kotoutumisprosessissaan Suomessa.

Määrärahalta toteutettavien toimintojen tavoitteena on kotoutumisen edellytysten ja maahanmuuttajien hyvän kotouttamisen sekä riittävien vastaanoton palvelujen turvaaminen. Sosiaali- ja terveysvirastolle myönnettiin 2,5 miljoonaa euroa osana Osaamiskeskus-pilotin kehittämistä. Pää toteuttajana on ollut perhe- ja sosiaalipalvelut osaston maahanmuuttoyksikkö ja terveys- ja päihdepalvelut osaston Lännen psykiatrian yksikkö. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat olleet Uudenmaan TE-toimisto ja Opetusvirasto sekä laaja palveluverkosto sekä järjestötoimijat.

Sosiaali- ja terveysvirastolle osoitetulla määrärahalta on kehitetty seuraavia kokonaisuuksia:

- 1) turvattu riittävät palvelut maahanmuuttoyksikön uusille asiakkaille 2) kehitetty uusia yhteistyön malleja terveysasematyön, psykiatrian, toiminnallisen sosiaalisen kuntoutuksen ja maahanmuuttoyksikön kesken sekä 3) kehitetty koulutus- ja työllisyyspolkuja.

Riittävien palvelujen turvaaminen uusille asiakkaille

Maahanmuuttoyksikköön on palkattu erillismäärärahan turvin määräaikaisiin palvelussuhteisiin yhteensä 23 henkilöä: kolme etuuskäsittelijää, kaksi toimistosihteerä, kuusi sosiaaliohjaajaa, kaksi ohjaajaa, kaksi psykologia sekä viisi sosiaalityöntekijää ja kaksi johtavaa sosiaalityöntekijää. Lisäksi sosiaalisen kuntoutuksen järjestämiseen varattuun vakanssiin on palkattu syyskuun alusta lähtien osa-aikainen fysioterapeutti. Tämän lisäksi lännen psykiatria- ja päihdepalveluihin on palkattu kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa ja osa-aikainen psykiatri.

Sosiaali- ja terveysviraston eri yksiköt ovat käynnistäneet henkilöstön rekrytoinnin vuoden 2016 aikana. Koska sosiaalityöntekijöiden rekrytointia ei kyetty käynnistämään vakanssien perustamiseen liittyneiden viiveiden vuoksi ennen kuin kesällä, maahanmuuttoyksikölle suunnattua määrärahaa kohdennettiin kasvavan toimeentulotukihakemusten määrän vuoksi myös etuuskäsittelijöiden ja toimistosihteerien palkkaamiseen.

Hankerahoitusta haettaessa arvioitiin maahanmuuttoyksikön uusien asiakkaiden määrän lisääntyvän kaksinkertaiseksi huolimatta muuttuneesta turvapaikanhakijamäärästä ja Maahanmuuttoviraston linjauksista oleskelulupien myöntämisessä.

Uusia asiakkaita vastaanotettiin vuonna 2016 1169 henkilöä, mikä on 520 henkilöä enemmän kuin vuonna 2015. Tammi-helmikuussa 2017 uusia asiakkaita on vastaanotettu yhteensä 266 henkilöä. Kotoutumistukea sai joulukuussa 2016 yhteensä 1336 ruokakuntaa ja 2288 henkilöä. Talouksien määrä oli 428 taloutta ja henkilöiden määrä 684 henkilöä suurempi kuin joulukuussa 2015. Vuonna 2016 palvelujen piirissä oli yhteensä 3168 henkilöä eli 635 henkilöä enemmän kuin vuonna 2015 (2533 henkilöä, joista alle 18-vuotiaita oli 875). Vuonna 2016 alle 18-vuotiaita asiakkaita oli 966. Alkuvuodesta 2017 ei ole täysin luotettavia tilastotietoja organisaatiouudistuksen vuoksi. Tammi-helmikuussa palvelujen piirissä arvioidaan olleen noin 2 350 henkilöä.

Maahanmuuttoyksikön asiakkaat tulevat turvapaikkaprosessin kautta suoraan vastaanottokeskuksista, muista kunnista itsenäisesti muuttaen, suoraan ulkomailta pakolaisen perheenyhdistämisen kautta ja kiintiöpakolaisina sekä muista palveluista alkukartoitukseen ohjaamisen kautta. Vuonna 2015 palvelujen piirissä olleista henkilöistä noin 2/3 oli miehiä ja suurin osa asiakkaista on keski-ikäisiä.

Uuden monitoimijaisen työn kehittäminen palvelutarpeisiin vastaamiseksi

Keskeinen tavoite on ollut palvelutarpeen arvioinnin ja hoitopolkujen prosessien uudistaminen ja sujuvoittaminen. Maahanmuuttoyksikön työtä voidaan joustavoittaa tarpeen mukaan tuomalla toimintaan muita ammattilaisia, kuten psykiatrin sairaanhoitaja, psykiatri, fysioterapeutti, toimintaterapeutti, lääkäri ja terveydenhoitaja. Uusia yhteistyön malleja on kehitetty terveysasematyön, psykiatrian, toiminnallisen sosiaalisen kuntoutuksen ja maahanmuuttoyksikön kesken.

Maahanmuuttoyksikön asiakkaissa on paljon traumatisoituneita sekä eriasteisista toimintakyvyn häiriöistä kärsiviä asiakkaita, joille normaalit kotoutumispolut muodostuvat liian vaativiksi. Tiimin psykologit työskentelevät asiakkaiden erimuotoisten stressi- ja ahdistusreaktioiden vähentämiseksi sekä kotoutumisen tukemiseksi voimaannuttamalla asiakasta osallistumaan eri toimintoihin. Niille asiakkaille, joilla on tarve psykiatriseen hoitoon, järjestetään hoitopolkuja. Moniammatillisen yhteistyön lisäämiseen lääkärin, fysioterapeutin sekä sairaanhoitajien kanssa on kuitenkin tarvetta palvelutarpeen arvioinnin ja pitkäkestoisen työskentelyn osalta. Yhteistyöllä voidaan vähentää tarvetta erikoissairaanhoidossa järjestettäviin palveluihin.

Suurin osa asiakkaista tulee maahanmuuttoyksikön sosiaalityöntekijöiden tai sosiaaliohjaajien kautta. Aika psykologeille on pystytty antamaan kaikille halukkaille suhteellisen nopeasti. Psykologeille ja psykiatrisille sairaanhoitajille ohjatut asiakkaat ovat olleet erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä, joilla on vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan palveluita psyykkisten sairauksien ja oireiden vuoksi.

Jalkautuva palveluohjauksellinen ote näyttää toimivan parhaiten ja saa asiakkaat kiinnittymään hoitoon ja löytämään palvelut. Tärkeinä työskentelymuotoina ovat kotikäynnit, hoitokokoukset, verkostopalaverit ja potilaan saattokäynnit perusterveydenhuollon käynneille.

Koulutus- ja työllisyyspolkujen kehittäminen

Maahanmuuttoyksikössä on jo aiemmin tunnistettu tarve rakentaa koulutuspolkua sellaisille työvoiman ulkopuolisille henkilöille, jotka eivät kykene osallistumaan tavalliseen TE-hallinnon järjestämään kotoutumiskoulutukseen. Esteitä kotoutumiskoulutukseen osallistumiseksi ovat olleet muun muassa henkilön erityisen tuen tarve fyysisen tai psyykkisen esteen tai sairauden vuoksi, tarpeen mukaisten koulutuspaikkojen puute erityisesti alhaisella kielitaidolla oleville, mahdottomuus opiskella suomen kieltä oppimisvaikeuksien tai motivaatiopulan vuoksi, henkilön kyvyttömyys toimia ryhmässä sekä henkilön vaikea perhetilanne.

Yhteistyö Stadin osaamiskeskuksen ja Uudenmaan TE-toimiston kanssa käynnistyi toukokuussa ja kesällä keskeisimmät yhteiset tavoitteet ja asiakasohjauksen tavat oli sovittu, jonka jälkeen käynnistettiin suunnittelu yhteisistä toiminnoista Stadin osaamiskeskuksessa. Uutena toimintona käynnistettiin Stadin osaamiskeskuksen opettajan ja maahanmuuttoyksikön kuntoutusohjaajan/sosiaaliohjaajan yhteistyönä

järjestettävä suomea ja oppimisvalmiuksia –kurssi. Asiakasvalinnasta vastasivat maahanmuuttoyksikön johtava sosiaalityöntekijä ja psykologi. Koska asiakkaiden lähtötilanne oli heikko ja vaihteleva, vaati tämä runsaasti työskentelyä sekä asiakkaan että yhteistyöverkoston kanssa sopivan tukirakenteen löytämiseksi. Syksyn 2016 aikana suomea ja oppimisvalmiuksia – kurssi on järjestetty yhteensä neljälle ryhmälle ja noin 50 eri henkilölle on tarjottu mahdollisuutta opiskella kurssilla.

Kurssin tavoitteena on jäsentää henkilön kanssa hänen elämäntilannettaan ja oppimista sekä oppimismotivaatiota estäviä tekijöitä, löytää kurssille osallistuvalla suomen kielen oppimista tukevia menetelmiä ja jatkopolku oppimista edistävälle kurssille tai TE-toimiston suomen kielen kurssille. Keskeistä on voimaannuttaa osallistujat kohti opintoja ja työllistymistä. Ohjautuminen toteutetaan jatkossa sosiaalityöntekijän arvion perusteella.

Lisäksi maahanmuuttoyksikön henkilöstö osallistui huhtikuussa Metropolia ammattikorkeakoulun tekniikan alan korkeakoulutettujen osaamisen tunnistamisen pilottiin ohjaten yhteensä 20 asiakasta osaamisen kartoitukseen.

Toiminnan haasteet

Keskeisin haaste vuoden 2016 toiminnassa on liittynyt hankkeen lyhyen toiminta-aikaan, mikä on heijastunut tarpeellisen lisähenkilöstön rekrytointiin. Virkaesitykset voitiin tehdä vasta loppukeväästä ja virat saatiin 1.7.2016 alkaen. Rekrytointi voitiin käynnistää vasta kesäkuun lopussa kaupunginhallituksen päätöksen jälkeen ja keskellä lomakautta. Kuuden kuukauden määräaikaisiin virkasuhteisiin ei saatu sitä henkilöstöä, joiden palkkaaminen olisi määrärahalla ollut mahdollista: 10 sosiaalityöntekijän vakanssiin kyettiin rekrytoimaan viisi sosiaalityöntekijää syyskuusta alkaen ja psykiatrin vakanssiin osa-aikainen (10 h/vko) lokakuun puolesta välistä lukien. Infektiolääkärin ja konsultoivan terveyskeskuslääkärin rekrytointi lyhyeksi määräajaksi ei onnistunut lainkaan. Joitakin tehtäviä jätettiin myöhempään rekrytointivaiheeseen syksyille avoinna olleen tilakysymyksen vuoksi.

Uuden henkilöstön perehdyttäminen vie aikaa, jolloin työn kuormitus lisääntyi erityisesti sosiaalityöntekijöiden osalta. Taustalla on pidempään jatkunut asiakasmäärien kasvu viime vuosina, jonka vuoksi vakituinen henkilöstö oli jo ylikuormittunut ennen vuoden 2016 oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottoa. Tämän vuoksi osaavaa henkilöstöä ei ole ollut myöskään mahdollista irrottaa muuhun kehittämistyöhön.

Osaamiskeskuksen palvelut kohdentuvat vain osalle maahanmuuttoyksikön asiakkaista, osan asiakkaista ollessa edelleen normaalien TE-palvelujen piirissä sekä syksyllä 2016 käynnistyvässä SIB-mallissa. Yhteistyön ja toimintojen kehittäminen eri koulutuspalveluratkaisuissa olevien asiakkaiden kohdalla vaatii myös lisäpanostusta yhteistyörakenteiden muuttuessa.

Tilaratkaisuja ei pystytty lyhyessä ajassa muokkaamaan niin että moniammatillinen tiimityöskentely olisi mahdollistunut parhaalla mahdollisella tavalla. Työntekijät joutuivat etsimään työhuonetta ja heidän työnsä suunnitelmallisuuden säilyttäminen on ollut erittäin haastavaa. Käytännön syistä osa maahanmuuttoyksikön työstä jouduttiin eriyttämään syyskuun alusta Laakson toimipisteeseen (etuuskäsittely- ja toimistotyö, psykologit, psykiatriset sairaanhoitajat, fysioterapeutti sekä osa-aikainen lääkäri). Laakson aiemmin sairaalan osastona käytössä olleet tilat eivät ole avoimuuden

vastaanottotoimintaan parhaiten soveltuvat ja niiden kuntoon saattaminen on vaatinut myös paljon panostusta. Huoneissa ei ollut nettiyhteyttä eikä kalusteita.

Toiminnan tulokset ja vaikuttavuus vuonna 2016

Maahanmuuttoyksikkö ja lännen psykiatriset palvelut ovat vastanneet vuoden 2016 aikana lisääntyneen asiakaskunnan palvelutarpeisiin sekä kehittäneet uusia palvelukokonaisuuksia.

Seuraavassa on tunnuslukuja asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamisesta:

- Uusia asiakkaita vastaanotettiin vuonna 2016 1169 henkilöä ja tammi-helmikuussa 2017 yhteensä 266 henkilöä. Vuonna 2016 Helsinkiin ensimmäisenä kuntana muuttaneita oli 1060 henkilöä ja tammi-helmikuussa 2017 yhteensä 212 henkilöä. Työntekijöiden työn kiireisyys ilmenee esimerkiksi siitä, että syys- ja lokakuussa uusien asiakkaiden vastaanoton walk in - palveluissa kävi yhteensä 74 perhekuntaa ja kolmen 3 sosiaaliohjaajan ajanvarauksella yhteensä 113 perhekuntaa.
- Toimeentulotukihakemusten käsittelyajat ovat pysyneet alle seitsemässä päivässä. Kaikkiaan vuoden 2016 aikana tehtiin 17 304 toimeentulotuki päätöstä, joista 6 202 kirjalliseen hakemukseen perustuen.
- Asiakkaita on myös kyetty ajanvarauksilla tapaamaan. Asiakaskäyntejä oli vuonna 2016 yhteensä noin 7 500 ja käynneille osallistuneiden määrä oli 12 150. Muita palvelutapahtumia (asiakkaan ja työntekijän välinen puhelinkeskustelu, kirjallinen päätös ym.) oli yhteensä 11 970. Hukkakäyntien osuus on ollut 7,2 %. Alkuvuodesta 2017 hukkakäyntien osuus on laskenut 3,8 %:in ja käynneille osallistuneita on ollut yhteensä 1 683 (käyntejä yhteensä 1 387). Muita palvelutapahtumia on tammi-helmikuun aikana lisäksi ollut 1 730. Walk in –palvelukäyntejä ei kyetä tilastoimaan, keskimäärin niitä on noin 100 päivässä.
- Psykiatrisilla sairaanhoitajilla oli tapaamisia heti työskentelyn alkaessa jo syys- ja lokakuun aikana 110. Asiakkaan käyntikerrat ovat vaihdelleet yhdestä viiteen ja yhteistyö muiden ammattilaisten kanssa on vakiintunut. Myös fysioterapeutin vastaanoton tarve on tunnistettu monitoimijaisessa yhteistyössä.

Koulutus- ja työllisyyspolkuja on kehitetty yhteistyössä Metropolia ammattikorkeakoulun ja Stadin Osaamiskeskuksen kanssa pilotoimalla osaamisen tunnistamista sekä kuntoutuksellisin tavoittein järjestettävää suomen kielen opetusta.

Monitoimijaisen työn kehittäminen on käynnistynyt syksyllä, kun henkilöstön rekrytointi saatiin toteutettua. Työnjakoa ja yhteistyömuotoja on kehitetty syksyn aikana etenkin fysioterapeutin, psykiatristen sairaanhoitajien ja psykologien kesken, mikä on helpottanut myös muiden ammattiryhmien työmäärää.

Hankkeen määrärahan käyttö ja hankkeen toiminnot vuonna 2017

Sosiaali- ja terveysvirastolle myönnettiin yhteensä 2,5 miljoonaa euroa vuodelle 2016 osana Osaamiskeskus-verkostoa. Määrärahasta on kulunut 31.12.2016 mennessä yhteensä 551 061 € ja siirrettäväksi vuodelle 2017 esitetään yhteensä arviolta 1 948 939 €. Muiden kustannusten mm. tulkkauspalvelujen kirjaamisen osalta määrä tarkentuu vielä alkuvuoden 2017 aikana.

Määräraha	toteutunut 2016	arvio vuodelle 2017 siirrettävästä määrärahasta
Palkkakustannukset sisältäen sivukulut	513 932	1 449 000
Muut kustannukset (palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet, tilavuokrat)	37 129	448 939
Yhteensä	551 061	1 948 939

Siirrettävällä määrärahalta jatketaan vuonna 2016 palkatun henkilöstön palvelussuhteita vuoden 2017 loppuun saakka ja turvataan lisääntyneen ja lisääntyvän asiakaskunnan palvelutarpeeseen vastaaminen sekä jatketaan koulutus- ja työllisyyspolkujen kehittämistä monitoimijaisena verkostona.

Monitoimijaisen palvelutarpeen arvioinnin ja tiimityön kehittämisessä etsitään ratkaisuja niiden organisoimiseksi. Vaihtoehtona on luoda joko pysyviä monitoimijaisia tiimejä tai tarpeiden vastaamiseen muuttuvia ja verkostomaisia tiimejä. Samalla kirkastetaan asiakastyön prosesseja sekä sitä, miten eri ammattilaisten ja työntekijöiden osaamista hyödynnetään ja monitoimijaisista työotetta kehitetään. Tietoa hyödynnetään lisäksi osana sosiaali- ja terveysviraston verkostotyötä sekä TE-toimiston ja Stadin osaamiskeskuksen kanssa tehtävää työtä.

Vuonna 2017 kehitetään myös palvelukokonaisuudet ja -prosessit Vallilan terveysasemalle palkattavan lääkärin ja hoitajan kanssa. Kansaneläkelaitoksen kanssa kehitetään toimivat käytännöt asiakkaiden palveluihin ohjautumisessa toimeentulotuen perusosan siirtyessä Kelaan. Suomea ja oppimisvalmiuksia –kurssin kehittämistä tavoitteiden, sisältöjen ja työntekijöiden työnjakojen suhteen jatketaan. Samalla edistetään asiakkaiden etenemistä sosiaalisen kuntoutuksen polulla muissa palveluissa, esimerkiksi vammaisten työtoiminnassa.

Osaamiskeskus-verkostossa kehittämiskohteita ovat olemassa olevien koulutuspalvelujen täysimääräinen käyttö ja uusien palvelukokonaisuuksien –ja prosessien kehittäminen. Uutta aiempaan toimintatapaan verrattuna on:

- Tarvittavien koulutuspalvelujen järjestäminen tarvetta vastaavasti
- Osaamisen kartoittaminen systemaattisemmin toteutettavaksi
- Ura- ja työvalmennus -palveluiden saatavuus
- Monialaisemman arvioinnin perusteella palvelutarpeisiin vastaamisen varmistaminen
- Uusia koulutusmuotoja myös niille henkilöille, jotka eivät ole tähän mennessä kyenneet osallistumaan suomen kielen koulutukseen

Yksilöllisten koulutuspolkujen suunnittelussa ja ohjauksessa kohti työllistymistä otetaan huomioon sosiaalityön ja sosiaalirohjauksen merkitys. Samalla lisätään koulutukseen osallistumisen aikaista tukea

esimerkiksi oppilaitoksiin jalkautumalla. Jalkautumista kokeillaan myös suomea ja oppimisvalmiuksia kurssilaisille ja ammattipajoille osallistujille muun muassa silloin, kun asiakkaalla ei ole motivaatiota osallistua pajan aikaiseen työharjoitteluun.

Sosiaalityössä huomioidaan myös kiristyneiden turvapaikkapäätösten linjausten ja mahdollisten kielteisten jatko-oleskelulupien vaikutukset asiakkaiden elämään ja kehitetään uusia työskentelytapoja ns. paperittomien henkilöiden kotimaahan paluun tukemiseksi silloin kun henkilön ei ole mahdollista jäädä Suomeen asumaan.

4.4. Stadin osaamiskeskuksen yhteiset haasteet ja toiminta 2018

Stadin osaamiskeskus on ollut mittava hanke ja sille asetetut tavoitteet suuret. Monialaisen toimintamallin kokoaminen ja työskentelyn yhteen saattaminen on aikaa vievää. Uudenlaisten prosessien rakentaminen tilanteessa, jossa sekä organisaatioita, palvelujen tuottamista ja rahoitusta uudistetaan eri tasoilla, luo toimintaan epävarmuutta ja vaikeuttaa jatkon suunnittelua. Toimintaan vaikuttavia uudistuksia on tulossa lukuisia, kuten kaupungin toimiala-uudistus, ammatillisen koulutuksen reformi, maakunta-uudistus, sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelujen järjestämistä koskevat muutokset sekä kotoutumislain ja julkista työvoiman palvelua koskevien lakien muutokset.

Yritysyhteistyön näkökulmasta haasteina ovat olleet muun muassa se, että ammattipajoihin osallistuneiden osaamisprofiilit selviävät vähitellen ja asteittain mutta työnantajat haluavat varmistuksen kieli- ja ammattitaidosta mahdollisimman varhain. Monilla työnhaku- ja työhaastattelutaidot ovat usein ohuet ja osa kieltäytyy työharjoittelusta, koska eivät koe olevansa valmiita töihin tai eivät näe sen johtavan eteenpäin. Lisäksi työharjoittelun kannustimet voivat tuntua ohuilta, varsinkin niille, jotka ovat olleet sellaisessa aiemmin. Työharjoittelu on vaativampi ja intensiivisempi kuin pajakoulutus ilman, että siitä koituu suoraa taloudellista hyötyä. Alhainen motivaatio puolestaan johtaa useammin laiminlyönteihin, mikä laskee työharjoittelun ura-arvoa asiakkaalle.

Moni Stadin osaamiskeskuksen asiakas ei myöskään elämäntilanteensa tai terveydentilansa vuoksi ole vielä valmis päivittäiseen työrytmiin, minkä vuoksi on tärkeää rakentaa samanaikaiset vahvat tuen palvelut asiakkaille yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Sosiaali- ja terveysviraston osalta keskeisin haaste vuoden 2016 toiminnassa on liittynyt hankkeen lyhyeen toiminta-aikaan, mikä on heijastunut tarpeellisen lisähenkilöstön rekrytointiin. Uuden henkilöstön perehdyttäminen on vienyt aikaa, jolloin työn kuormitus lisääntyi erityisesti sosiaalityöntekijöiden osalta. Taustalla on pidempään jatkunut asiakasmäärien kasvu viime vuosina, jonka vuoksi vakituinen henkilöstö oli jo ylikuormittunut ennen vuoden 2016 oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottoa.

Miten toimintaa arvioidaan jatkettavan 2018

Helsinkiin tarvitaan pysyvästi Stadin osaamiskeskuksen kaltainen monialainen toimintaverkosto. Vieraskielisten osuus Helsingin väestöstä lisääntyy koko ajan. Kehitettävät palvelut ja prosessit tähtäävät työ- ja koulutuspolkujen sujuvoittamiseen ja monitoimijaisien palveluiden toimintamallin rakentamiseen. Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta peruspalveluiden riittävydestä huolehtiminen on tärkeää. Lähes kaikilla hallinnon aloilla on suuria muutoksia meneillään, joten on mahdoton arvioida rahoitustarvetta vuoden 2018 osalta tarkemmin.

5. Osallisuus kotoutumisen tukena

5.1. Osallisuuden hankekokonaisuus

Hankkeen tausta

Määrärahaa myönnettiin yhteensä kaupunginkanslian Osallisuus- ja neuvontayksikön koordinoitavaksi 1,1 miljoonaa euroa. Hankkeen päätoteuttaja on kaupunginkanslia yhteistyössä kulttuurikeskuksen, kirjaston sekä liikuntaviraston kanssa. Kokonaisuus on suunnattu turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien osallisuusmahdollisuuksien lisäämiseen, sekä kotoutumista tukevien toimintojen ja ihmisten välisten kohtaamisten edistämiseen. Se jakautuu seuraaviin osiin:

- Kahden vapaaehtoistyönkoordinaattorin palkka, 160 000 €.
- Kohtaamiskahvilat: tuntiohjaajat ja toimintakulut, 100 000 €.
- Liikuntavirasto: Hankekoordinaattorin palkka ja toimintakulut sekä pienhankinnat, 160 000 €.
- Kulttuurikeskus: Koordinaattorin palkka ja toimintakulut 80 000 €.
- Kotoutumista parantavien palvelujen hankinta kilpailutuksella, 500 000 €.
- Viestintä ja tiedotus: Tiedottajan palkka ja tiedotuksen toimintakulut, 100 000 €.

Yhteensä 1 100 000

Tavoitteet ja toiminta vuonna 2016

Kokonaisuuden ydinajatuksena on turvapaikanhakijoiden kotoutumisen edellytysten tukeminen ja maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen. Matalan kynnyksen toimintamahdollisuuksia lisätään liikunnan ja kulttuurin keinoin sekä mahdollistetaan ihmisten kohtaaminen. Tiedotuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää kotoutumista tiedottamalla Helsinkiin muuttaneille vieraskielisille heille suunnatuista palveluista. Lisäksi tavoitteena on parantaa kaupungin sisäistä tiedonvälitystä maahanmuuttajien palveluissa.

Kohtaamiskahvilat <https://www.facebook.com/kohtaamiskahvila/>

Kohtaamiskahvilat ovat kaikille kuntalaisille ja turvapaikanhakijoille avoimia paikkoja, joissa kahvin ja toiminnan ääressä tutustutaan uusiin ihmisiin ja kaupungin palvelutarjontaan. Nämä toimenpiteet toteutetaan monivirastoisena yhteistyönä järjestöjen avustuksella. Kävijöiden tavoittamisen tueksi toiminnasta on laadittu yleinen tiedotussuunnitelma. Lisäksi kohtaamiskahviloilla on oma Facebook-sivu ja mainosmateriaalia, kuten julisteita ja esitteitä.

Kohtaamiskahviloita on syksyn 2016 sekä alkuvuoden (tammi-helmikuu) 2017 aikana kaikkiaan 89 kertaa ja niiden kautta on tavoitettu yhteensä noin 2260 henkilöä. Ne ovat toteutuneet kahdessa asukastalossa, Betaniassa ja Saunabaarissa viikoittain, sekä eri virastojen tuottamien tapahtumien ja toimintojen yhteydessä. Tapahtumia on ollut mm. kirjastoissa, Stadin Osaamiskeskuksessa, Caisassa sekä Malmitalolla. Kulttuurikeskus on palkannut projektityöntekijän, jonka työkuvaan kuuluu kohderyhmälle suunnatun taide- ja kulttuuritoiminnan koordinointi ja yhteistyömallien kehittäminen.

Kohtaamiskahviloiden suurimmat kävijäryhmät ovat Betaniassa ja Saunabaarissa kahviloiden läheisyydessä sijaitsevien vastaanottokeskusten turvapaikanhakijat. Näissä kohtaamiskahviloissa kävijämäärä on kerralla noin 30, joista arviolta 80 prosenttia on turvapaikanhakijoita. Eniten kävijöissä on

nuoria miehiä, mutta jokaisella kerralla mukana on ollut myös naisia ja eri-ikäisiä lapsia. Muut kävijät ovat järjestöjen vapaaehtoisia tai alueella asuvia aikuisia. Ohjaajat kannustavat kävijöitä kanssakäymiseen ja keskusteluun. Suuri osa kerroista on teemoitettu ja virittäjinä on myös ulkopuolisia vetäjiä.

Liikuntaviraston toiminnot

Liikuntavirasto perehdyttää kohderyhmää vapaa-ajantoimintaan ja liikuntakulttuuriin. Virasto on syksyllä 2016 kohdistanut hankkeen toimia erityisesti Helsingin kaupungin vastaanottokeskuksiin. Tarkoitus on ollut selvittää, minkä toimijan kanssa virasto voisi tehdä yhteistyötä tavoittaakseen etenkin juuri oleskeluluvan saaneita henkilöitä ja perheitä Helsingissä. Kohtaamiskahviloissa liikuntavirasto on näyttäytynyt toiminnallisen liikuntainfon muodossa, sekä tuottanut omaa toimintaa kohderyhmälle. Liikuntaviraston toiminta on ollut mm. turvapaikanhakijoille kohdennettuja liikuntapalveluja, kuten maksuttomia kuntosalivuoroja ja vastaanottokeskuksiin tehtyjä liikuntavälinehankintoja.

Tiedotus ja viestintä

Viestinnän pääkohderyhmänä ovat Helsingissä asuvat vieraskieliset ihmiset. Toissijaisia kohderyhmiä ovat Helsingin kaupungilla maahanmuuttajien parissa työskentelevät ja muut maahanmuuttajia työssään neuvovat. Viestinnän olennainen osa on ollut kotoutumishankkeiden tukeminen viestinnässä ja tiedotuksessa. Syyskuussa järjestettiin Kick Off –tilaisuus yli sadalla hengelle, jossa erillismäärärahan hankkeita esiteltiin ja jossa työntekijät pääsivät verkostoitumaan.

Ulkoista viestintää varten on perustettu New in Helsinki Facebook-sivu, jossa julkaistaan tietoa kaupungin maahanmuuttajille suunnatuista palveluista ja yleisesti kohderyhmää kiinnostavista tapahtumista. Lisäksi hel.fi-sivujen Maahanmuuttajat-osion uudistaminen on aloitettu ja uusien sivujen on määrä valmistua kesään 2017 mennessä.

Kilpailutetut kotoutumista tukevat palvelut

Helsingin kaupungin hankintakeskus järjesti maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kotoutumisen edellytyksiä koskevan kilpailutuksen H124-16. Kyseessä oli avoin hankintamenettely. Hankintailmoitus julkaistiin Hilma-ilmoituskanavassa 5.9.2016 ja määräaika tarjousten jättämiselle päättyi 17.10.2016. Määräaikaan mennessä saapui kaikkiaan 48 tarjousta 25 eri tarjoajalta. Kilpailutuksella hankittavien palvelujen kokonaisarvo on 500 000 euroa.

Kansliapäällikön päätöksellä 25.11.2016 päätettiin hankkia maahanmuuttajien kotoutumista parantavia palveluja seuraavasti:

- 1) Asumisen aakkoset -kurssi (35.000 euroa): SPR Herttoniemen osasto
- 2) Naapuriohjelma (65.000 euroa): Viittakivi Oy
- 3) Sovittelutoiminta: -
- 4) Sähköisen asioinnin mahdollisuudet -klinikka: -
- 5) Seksuaaliterveyden mentorointitoiminta: -
- 6) Vertaiskoulutus: -
- 7) Miehen roolit eri kulttuureissa (65.000 euroa): Viittakivi Oy
- 8) Naisen roolit eri kulttuureissa (65.000 euroa): African Care ry
- 9) Kulttuurikummitoiminta (20.000 euroa): Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö

- 10) Liikuntakummitoiminta (20.000 euroa): Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
11) Bänditoiminta (10.000 euroa): Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
12) Tarinan kerronta (30.000 euroa): Universum ry

Hankinnan kohteissa 3, 4, 5 ja 6 ei saatu tarjouspyynnön mukaisia tarjouksia. Näiden osalta voidaan käyttää suorahankinnan menettelyä. Palvelut käynnistyvät joulukuussa 2016 tai vuoden 2017 tammikuussa. Tulosten raportoinnin kokoamisesta vastaa kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikkö.

Toiminnan tulokset ja vaikuttavuus

Toiminnan vaikutukset ovat tällä hetkellä mitattavissa tapahtumien yleisen ilmapiirin sekä kävijämäärien kautta. Kohderyhmää on saatu aktivoitua osallistumaan erilaisiin työpajoihin, kuten käsityö, kokkaaminen ja liikunta. Lisäksi on edistetty tietoutta kaupungin palveluista, kuten asukastaloista, liikuntamahdollisuuksista tai ilmaisista kulttuuritapahtumista ja – työpajoista. Asukastalojen kohtaamiskahviloissa käy viikoittain useita samoja ihmisiä, jotkut sekä Punavuoren Betaniassa että Maunulan Saunabaarissa. Heille toimintaan osallistuminen on tärkeää.

Haasteet

Kohtaamiskahvilatoiminnan suurimmaksi haasteeksi on syksyn 2016 aikana noussut Helsingissä asuvien, erityisesti eri alueiden kantasuomalaisten ihmisten niukka osallistuminen kahviloihin. Toiminnan ohessa on mietitty, miten saadaan helsinkiläiset osallistumaan kohtaamiskahvilatoimintaan ja tapahtumiin. Tätä haastetta on pyritty purkamaan monipuolisen tapahtumatarjonnan korostamisella markkinoinnissa, sekä levittämällä mainoksia laajalti eri alueille Helsingissä.

Hankkeen määrärahan käyttö ja hankkeen toiminnot vuonna 2017

Hankkeen päätoteuttaja on kaupunginkanslia (koordinaatiovastuu) yhteistyössä kulttuurikeskuksen, kirjaston sekä liikuntaviraston kanssa. Hankerahaa myönnettiin yhteensä kaupunginkanslian Osallisuus- ja neuvontayksikön koordinoitavaksi 1,1 miljoonaa euroa (jakautuminen ks. kohta 1.).

Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikön koordinoiman kokonaisuuden toteuma 23.10.2016 asti

1. Palkat 1.8.–30.9. kaksi vapaaehtoistyön koordinaattoria (sis. puhelinkuluarvio) **13 470,86 €**, matkakortti **1055,50 €**
  2. Palvelukilpailutus: 0,00 €
  3. Palkat 1.8.–30.9. tiedottaja (sis. puhelinkuluarvio): **8 029,92 €**, lisäksi tilavuokra sekä Facebook-mainonta **3 149,30 €**
  4. Palkat 29.7.–30.9. Liikuntaviraston koordinaattori (sis. matkakortti) **10 946,40 €**, lisäksi **toimintakulut: 2 333,96 €**
  5. Palkat Kulttuurikeskuksen koordinaattori (sis. puhelinkuluarvio, matkakortti): **5 632,52 €**
  6. Kohtaamiskahvilatoiminta: Ohjaajien palkat 15.8.–23.10. **6 541,30 €**, sekä kahvilakulut **1 801,76 €**
  7. Kulttuurikeskuksen kohtaamiskahvilatapahtumat (Caisa, Annantalo, Stoa-Vuotalo): Caisa: 708,00 €.
- Toteuma 23.10. asti yhteensä: 53 669,02 €**

Loppuvuoden 2016 ennuste:

1. Palvelukilpailutus: 0,00 €
2. Palkat 1.10.–31.12. kaksi vapaaehtoistyön koordinaattoria (sis. Puhelinkuluarvio) 27 284,10 €
3. Palkat 1.10.–31.12. tiedottaja (sis. puhelinkuluarvio): 12 044,88 €
4. Palkat 1.10.–31.12 liikuntaviraston koordinaattori (sis. puhelinkuluarvio): 12 295,56 €, toimintakulut: 7066,7 €, lisäksi yhden tuntiohjaajan palkat 1.9.–31.12. 1 945,44 €
5. Palkat 1.10.–31.12 kulttuurikeskuksen koordinaattori (sis. puhelinkuluarvio): 10 965,65 €
6. Kohtaamiskahvilatoiminta: Ohjaajien palkat 1.10.–31.12. 7 192,24 €, kahvilakulut 550,00 €
7. Kulttuurikeskuksen kohtaamiskahvilatapahtumat (Caisa, Annantalo, Stoa-Vuotalo): Caisa 850,00 €, Annantalo 4 305,00 €, Stoa-Vuotalo: 4500,00 €
8. Kirjaston kohtaamiskahvilatapahtumat: Kallio: 1 800,00 €, Kymppi (26.10.): 2 100,00 €, Pasila: 1 950,00 €, Rikhardinkatu: 1 000,00 €

Loppuvuoden 2016 ennuste yhteensä: 95 849,57 €

Vuonna 2016 kokonaissummasta on kulunut 143 007,70 euroa (28.12.2016 raportti). Määrärahaa on kulunut palkkameneihin sekä konkreettiseen toiminnan käynnistämiseen ja toteuttamiseen painottuen elokuusta vuoden loppuun. Vuoden 2016 kuluihin ennustetaan vielä lisättävän 5 270,03 euroa (oikaisut ja jaksotukset sekä kulut jotka eivät vielä näy 28.12. raportissa), muodostaen yhteissummaksi 148 277,73 euroa vuodelle 2016 (13 % myönnetystä kokonaisrahoituksesta).

Siirtoarvio vuodelle 2017 on 951 722,27 euroa. Siirtoarvio perustuu vuoden 2016 toteuman lisäksi omaan suunnitelmaan sekä yhteistyövirastojen toimintasuunnitelmiin, jotka ovat laadittu vuodelle 2017. Siirtoa haetaan tukemaan toiminnan vakiinnuttamista myös hankeajan jälkeen. Pidemmällä aikavälillä toiminta juurtuu ja voidaan osoittaa kuinka sitä voidaan järjestää tulevaisuudessakin virastojen sisällä osana jo olemassa olevaa toimintaa.

Hankkeen painotukset ja toiminnot vuonna 2017

Vuonna 2017 on tarkoitus jatkaa ja kehittää edelleen syksyllä 2016 aloitettuja ja hyväksi havaittuja toimintatapoja. Toiminnot jatkuvat mm. kohtaamiskahviloiden järjestämisellä asukastaloissa sekä erilaisten tapahtumien yhteydessä sekä yhteistyössä kulttuurikeskuksen, liikuntaviraston ja kaupunginkirjaston kanssa. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä eri järjestöjen kanssa muun muassa suunnittelemalla teemojen toteutus kohtaamiskahviloissa.

Liikuntaviraston tavoitteena on lisäksi kouluttaa henkilöitä apuohjaajiksi hankkeelle. Apuohjaajat saattavat ja opastavat ryhmiä liikuntapaikoilla sekä ohjaavat heitä olemassa oleviin ryhmiin. Ohjaajat voivat myös vetää joitakin vapaamuotoisempia liikuntatunteja. Liikuntamuotoihin tutustumista kannustetaan osallistujille tarjottavin vapaalipuin. Suunnitelmaan kuuluu etenkin luontoliikuntaan painottuvaa toimintaa ja retkiä esim. Helsingin saaristoon keväällä 2017.

Viestinnän tärkeimmät painotukset vuonna 2017 ovat hel.fi -sivujen Maahanmuuttajat-osion uudistaminen ja uudistuksesta tiedottaminen. Uusi sivusto rakennetaan projektipohjalle kesäkuun 2017 loppuun mennessä. Sivuston rakentamisessa on tarkoitus hyödyntää palvelukuvauksia, joiden ansioista sivuston päivittäminen saadaan juurrutettua virastoihin. Virastoiden tiedottajista ja asiantuntijoista kootaan ydinryhmä, jolle järjestetään koulutusta esimerkiksi palvelukuvausten kirjoittamiseen liittyen.

6. Turvallisuus, luottamus, vuoropuhelu ja jalkautuvan nuorisotyön keinoin

6.1. Safe Stadi

Hankkeen tausta

Nuorisoasiainkeskus haki rahoitusta erillismäärärahasta monikulttuuriseen jalkautuvaan työhön turvallisuuden lisäämiseksi ja (viha)rikosten ehkäisemiseksi vuosille 2016–2018. Hankkeen tavoitteina oli turvallisuuden ja tiedon lisääminen, parempi viranomaisyhteistyö rasisminvastaisuudessa, yleisen tiedon lisääminen, viranomaisiin kohdistuvan luottamuksen lisääminen. Hankesuunnitelman mukaan hankkeeseen palkattaisiin 10 kielitaitoista jalkautuvaa nuorisotyöntekijää, joista 2 jalkautuvaa työntekijää ja tiedottaja toimisivat nuorisoasiainkeskuksessa ja 7 jalkautuvaa työntekijää tulisivat järjestötoimijoiden kautta.

Kaupunginhallitus päätti suunnata nuorisoasiainkeskukselle monikulttuuriseen jalkautuvaan työhön 0,9 milj. euroa vuosille 2016–2017. Määräraha suunnattaisiin pääosin järjestöjen tuottamiin palveluihin, lisäksi nuorisoasiainkeskus rekrytoisi tämän ohjaamiseen tarvittavan resurssin. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan uutena akuuttina tarpeena on monikulttuurinen jalkautuva nuorisotyö turvallisuuden lisäämiseksi ja viharikosten ehkäisemiseksi. Tavoitteena on kuntatoimijoiden, poliisin ja maahanmuuttajataustaisten jalkautuvien työntekijöiden yhteistyönä tuoda turvallinen aikuinen Helsingin julkisiin tiloihin. Tällä tavoin lisätään sekä turvapaikanhakijoiden että muiden helsinkiläisten turvallisuuden tunnetta. Jalkautuminen tapahtuisi keskusta-alueella, mutta myös eri kaupunginosissa, kuten Malmilla, Itäkeskuksessa ja Vuosaaressa. Tarkoituksena on etsivän nuorisotyön keinoin reagoida erilaisiin tilanteisiin, siellä missä tarvetta on. Jalkautuvien työntekijöiden kautta pystytään lisäämään tietoa ja puuttumaan mahdollisesti syntyvässä oleviin konfliktitilanteisiin. Tavoitteena on lisäksi lisätä turvapaikanhakijoiden tietoisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta ja turvallisuudesta.

Tavoitteet ja toiminta vuonna 2016

Safe Stadi-hankkeeseen rekrytoitiin 1.7.2016 alkaen kolme työntekijää: projektikoordinaattori, jalkautuva nuorisotyöntekijä ja toimittaja. Nuoriso-ohjaaja on aloittanut jalkautumisen jo olemassa olevien verkostojen kanssa ja käynnistänyt muun muassa turvapaikanhakijanuorille jalkapallotoimintaa. Toimittaja on kirjoittanut laajasti monikulttuurisuuteen ilmiönä liittyviä artikkeleita. Koordinaattori on jalkautunut yhdessä nuoriso-ohjaajan kanssa mm. vastaanottokeskuksiin, nuorisotaloille ja tapahtumiin ja osallistunut kilpailutuksen valmisteluun.

Nuorisolautakunnan päätöksellä (16.6.2016) hankkeen jalkautuvan työn palvelut päätettiin kaupunginhallituksen ohjeistuksen mukaisesti kilpailuttaa ja tavoitella järjestöjä toimijoiksi. Kilpailutuksen kohteena oli ”yhdeksän jalkautuvaa työtä tekevän henkilötyövuoden hankkiminen (36h/vko)”. Seitsemän jalkautuvan työntekijän sijaan esitettiin haettavaksi kilpailutuksen kautta 9

jalkautuvaa nuorisotyöntekijää. Tämä johtui hankekauden lyhentymisestä vuodella sekä siitä, että kilpailutus vei odotettua pidempään. Työntekijöiden lisäys toisi myös enemmän tuloksia aikaan.

Sopimuskaudeksi esitettiin 12.2016 -31.12.2017 ja sopimuksen kokonaisarvoksi 479 700 euroa. Jalkautuvaa työtä tekevät työntekijät jakautuivat kolmeen kieliryhmään: 1-3 somaliankielistä, 1-3 arabiankielistä ja 1-3 darin, pashtun ja/tai farsinkielistä. Asiaa käsiteltiin nuorisolautakunnan kokouksessa 1.9.2016, jolloin lautakunta palautti ”ehdotuksen valmisteluun niin, että kilpailutuksen kriteerejä täsmennetään tavalla, jotka painottavat enemmän nuorisotyöllistä kokemusta.” Lautakunnassa käydyssä keskustelussa toivottiin myös, että kilpailutuksen kautta palveluntuottajia voitaisiin tukea paremmin kehittämään omaan toimintaansa, jos hankinnan kohde ei olisi jalkautuvat nuorisotyöntekijät, vaan yleisemmin jalkautuvan nuorisotyön palvelut. Lautakunta toivoi keskustelussa myös, että hankkeen valmistelua voitaisiin tehdä enemmän kilpailutukseen potentiaalisesti osallistuvien tahojen kanssa.

Tämän vuoksi nuorisoasiainkeskuksessa päädyttiin siihen, että järjestetään 19.9. avoin vuoropuhelutilaisuus kaikille palveluntarjoajille. Näin voitaisiin kehittää hankinnan sisältöä yhteisesti ja kuulla järjestöjen näkökulmia. Tilaisuudesta informoitiin laajasti eri kanavien kautta. Tilaisuuteen osallistui yhteensä 23 toimijaa. Tilaisuudessa tuotiin esille tärkeitä näkökulmia monikulttuurisen jalkautuvan työn sisällöistä, mm. omakielisen tuen tarpeesta turvapaikanhakijoille ja toisaalta suomenkielisen tuen tarpeesta jo pidempään Helsingissä asuneille maahanmuuttajataustaisille nuorille. Keskustelussa nousi esiin myös ajatuksia siitä, miten jalkautuvaa työtä voitaisiin toteuttaa. Tärkeänä pidettiin sitä, että työtä tehdään siellä missä nuoret ovat sekä tavoilla, joilla nuoret saadaan mukaan toimintaan. Jalkautuva työ nähtiin vuoropuhelussa moninaisina erilaisten nuorten kohtaamisen ja yhdessä tekemisen areenoina.

Alkuperäisestä nuorisoasiainkeskuksen hankesuunnitelmasta poiketen kaupunginhallituksen rahoitus myönnettiin lyhemmäksi ajaksi, jonka vuoksi hankinta-aika ja näin ollen palveluntarjoajien mahdollisuus toteuttaa jalkautuvan työn hanke lyheni merkittävästi. Myös tämä vaikutti siihen, että hanke päätettiin muotoilla uudelleen sellaiseksi, että palveluntuottajien olisi helpompaa osallistua kilpailutukseen. Hankkeen toimintojen pohjana on kuitenkin edelleen alkuperäinen hankesuunnitelma ja alkuperäisten hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen.

Lautakunnan toiveiden ja vuoropuhelussa käytyjen keskustelujen seurauksena hankinnan kohteeksi määriteltiin kolme kokonaisuutta. Turvapaikanhakijanuorten tukemisen palvelut, maahanmuuttajanuorten kotoutumista tukevat palvelut ja asenneilmapiiriin vaikuttamisen palvelut.

1)Turvapaikanhakijanuorten tukemisen palveluissa hankinnan kohteena on turvapaikanhakijanuorten tukemisen palvelut sopimuskaudella 1.1.2017–31.12.2017. Hankintaan on varattu 125 000 euroa.

Tavoitteina on muun muassa tukea turvapaikanhakijanuoria esimerkiksi vastaanottokeskuksissa tai muualla, jossa heitä on luonteva kohdata, lisätä turvapaikanhakijanuorten tietoisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta, kulttuurista ja palveluista sekä vahvistaa turvapaikanhakijanuorille mielekästä tekemistä ja vahvistaa elämäniloa epävarmoissakin elämäntilanteissa.

Palvelusuunnitelmassa tuli kuvata ne toimintaympäristöt, joissa nuoria on tarkoitus kohdata ja palvelua tuottaa. Palvelua voidaan järjestää esimerkiksi ryhmätoimintana, yksilötyönä ja infotilaisuuksina. Keskeistä on nuorten tarpeista lähtevä työote ja sitä tukevat nuorisotyölliset menetelmät ja osaaminen.

Kohderyhmänä ovat nuorisolain mukaisesti alle 29-vuotiaat turvapaikanhakijat. Palvelu tuli toteuttaa pääsääntöisesti turvapaikanhakijoiden omalla äidinkielellä, esimerkiksi arabian, somalin, darin, pashtun tai farsin kielellä.

2)Maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista tukevat palveluissa hankinnan kohteena on maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa tehtävä työ sopimuskaudella 1.1.2017–31.12.2017. Hankintaan on varattu 178 000 euroa.

Tavoitteina on muun muassa tukea maahanmuuttajataustaisten nuorten kotouttamista erityisesti vapaa-ajan toiminnassa ja tukea heidän pääsyään heille itselleen tärkeiden ja tarpeellisten palvelujen pariin. Keskeisenä työmuotona on jalkautuminen sinne, missä nuoret viettävät aikaansa. Palveluun sisältyy ryhmätoimintaa ja yksilöllistä tukea. Toiminnan toteuttamisen tulee perustua osallisuuteen ja vertaistoiminnan hyödyntämiseen. Myös monenlaisten nuorten kohtaamisen mahdollisuuksien tarjoaminen on huomioitava kotoutumisen tukemisessa. Toiminnan järjestäminen tehdään ensisijaisesti suomen kielellä. Toiminnassa tulee huomioida tarvelähtöisesti eri sukupuolet ja ikäryhmät. Kohderyhmänä ovat ensisijaisesti 13–20-vuotiaat maahanmuuttajataustaiset nuoret.

3)Asenneilmapiiriin vaikuttamisen palveluissa hankinnan kohteena on asenneilmapiiriin vaikuttamisen palvelut sopimuskaudella 1.1.2017-31.12.2017. Hankintaan on varattu 88 000 euroa.

Tavoitteena on vaikuttaa maahanmuuttoon liittyvän vihapuheen vähentämiseen sekä suoran vuorovaikutuksen että kampanjatoiminnan keinoin. Hankinnan kohteena on rasmin ja radikalisoitumisen sekä konfliktitilanteiden ehkäisyyn pyrkivä työ nuorten ryhmien kanssa ja sitä tukeva nuorille suunnattu rasminvastainen koulutus. Palveluntuottaja toteuttaa rasminvastaisuutta edistävää ryhmätoimintaa nuorille sekä vähintään yhden laajan sosiaalisen median kampanjan, joka toteutetaan nuorten kanssa.

Asenneilmapiiriin vaikuttamisessa nuoret on otettava mukaan toiminnan ideointiin, suunnitteluun ja toteuttamiseen. Menetelminä ovat muun muassa nuorten ryhmille järjestettävät koulutukset, joka toteutetaan pienryhmätoimintana ja hyödyntäen sosiaalista mediaa. Menetelmiä ovat mediakasvatuksen näkökulmia hyödyntävä blogien kirjoittaminen ja kampanjoiminen, jotka toteutetaan muun muassa ryhmätoimintaan osallistuvien nuorten kanssa. Palveluntuottaja kokeilee ja kehittää rasminvastaisen nuorisotyön ryhmätoiminnan työmuotoja ja menetelmiä. Menetelmistä ja niiden toimivuudesta raportoidaan sopimuskauden lopussa. Toiminta suunnataan nuorisolain mukaisesti alle 29-vuotiaille. Kohderyhmänä ovat välillisesti myös muut kaupunkilaiset.

Nuorisolautakunta päätti (29.9.2016) käynnistää kilpailutuksen edellä esitetyn mukaisesti. Hankinnasta julkaistiin hankintailmoitus 5.10.2016 HILMA-ilmoituskanavassa. Kilpailutukseen osallistui yhteensä yhdeksän palveluntarjoajaa kolmessa eri osahankinnassa. Mukana oli sekä järjestöjä että yrityksiä. Nuorisolautakunta päätti 15.12.2016, että osahankinnan 1 toteuttaa Monik ry, osahankinnan 2 Kalliolan Nuoret ry ja osahankinnan 3 Ellun Kanat Oy. Vuoden 2017 alussa käynnistyi palveluntarjoajien vuoden pituinen sopimuskausi ja tiivis yhteistyö palveluntarjoajien ja nuorisoasiainkeskuksen välillä.

Kohderyhmät ja asiakkaat vuonna 2016

Turvapaikanhakijanuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten tukeminen-osuudessa keskitytään turvapaikanhakijanuoriin sekä jo oleskeluluvan saaneisiin maahanmuuttaja-taustaisiin nuoriin.

Hankkeen nuoriso-ohjaaja on

- kiertänyt Helsingin vastaanottokeskuksia, joissa on syntynyt kontakteja alaikäisenä Suomeen tulleisiin turvapaikanhakijoihin. Yhteensä noin 50 nuoreen on syntynyt läheisempi kontakti. Nuoret ovat 13 – 25 - vuotiaita ja pääasiassa poikia.
- tyttöjen kanssa työskentely on käynnistynyt vahvemmin yhteistyössä nuorisotalojen sekä Maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista tukevat palvelut- osahankkeen toteuttajan Kalliolan nuoret ry:n kanssa
- nuorten kanssa on oltu tukena mukana turvapaikkapuhutteluissa
- yhteydenpito nuoriin on pyritty turvaamaan yhteistyössä vastaanottokeskusten kanssa jakamalla tietoa nuorten sijoittumisesta ja jakamalla nuoriso-ohjaajan yhteystietoja.

1.7.–31.12.2016 aikana Safe Stadi-hankkeessa on ollut kontakteja yhteensä nuoriin 2862. 1.1.–8.3.2017 aikana kontakteja nuorten kanssa on ollut 1779. Toimintaa on toteutettu jalkautumisen lisäksi kolmessa pienryhmässä. Säännölliseen toimintaan on osallistunut 16 turvapaikanhakijanuorta.

Nuoriso-ohjaajalla on ollut myös tärkeä rooli kontaktin ylläpitämisessä sidosryhmien, kuten Aseman lapset ry:n kanssa. Tietoja nuorten todellisuudesta ja ilmiöistä on vaihdettu ja nuorisotyötä on tehty jalkautuen mm. puistoihin ja ostoskeskuksiin. Kontulan yläasteelle on perustettu turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajataustaisten nuorten oma futsal –kerho. Vuosaaren Kontulan ja Malmin alueilla liikkuvien nuorten saamisessa kontaktiin on tehty työtä. Hankkeen nuorisotyöntekijä on myös mukana Malmin jalkautuvan työn verkostossa ja Itäkeskuksen alueen jalkautuvassa verkostossa.

Hankkeessa vaikutetaan lisäksi yhdenvertaisuutta vahvistavasti yleiseen asenneilmapiiriin. Keskeisenä menetelmänä on keskustelun herättäminen, tiedon jakaminen ja nimenomaan oikean tiedon tuominen disinformaation rinnalle ja sijaan. Hankkeen toimittaja on tuottanut laajasti artikkeleja maahanmuuttoon ja vihapuheeseen liittyvistä aiheista.

Nuorten asenneilmapiiriin on vaikutettu erityisesti sosiaalisessa mediassa tehtävällä vihapuheen vastaisella työllä. Syksyllä 2016 toteutettua sosiaalisen median haastetta on esitelty nuorille vuosittaisessa vaikuttamistapahtuma RuutiExpossa 3.11.2016 ja tämän jälkeen marras-joulukuussa jalkautettu nuorisotaloille ja esitelty hanketta nuorille. Jalkautumalla nuorisotaloille on saatu suora kontakti nuoriin ja pystytty rohkaisemaan heitä tuottamaan materiaalia sosiaaliseen mediaan. Tavoitteena on saada eri taustaiset nuoret mukaan vihapuheen vastaiseen toimintaan.

Toiminnan tulokset ja vaikuttavuus

Hankkeessa on tehty jalkautuvaa työtä turvapaikanhakijanuorten kanssa niin yksilö- kuin ryhmämuotoisesti. Sosiaalisen median hyödyntäminen yleiseen ja erityisesti nuorten asenneilmapiiriin vaikuttamisessa on käynnissä ja sen tapoja ja kanavia haetaan mm. nuorisotaloilta suoran vuorovaikutuksen rinnalla. Hanke on verkostoitunut ja toiminut yhdessä vihapuheen- ja rasminvastaisten toimijoiden sekä jalkautuvan työn toimijoiden kanssa. Hanke on lisännyt myös nuorisotaloilla ja nuorisoasiainkeskuksen tilaisuuksissa keskustelua maahanmuuttajataustaisten nuorten ja turvapaikanhakijanuorten tilanteista ja todellisuudesta.

Haasteet

Hankkeessa on koettu haasteellisena lähtökohtana se, että toimijoiksi on tavoiteltu maahanmuuttajajärjestöjä ja samanaikaisesti palvelut on ollut tarkoitus hankkia ostopalveluna, joka on kaikille palveluntarjoajille yhdenvertaisesti avoin. Haaste on ollut lisäksi kilpailutuksen työläys ja monimutkaisuus tilanteessa, jossa hankitaan erityistä osaamista vaativia palveluita turvapaikanhakija - ja maahanmuuttajataustaisten nuorten tukemiseen sekä asenneilmapiiriin vaikuttamiseen. Alkuperäisen hankkeen suunnitellun keston (2016–2018) lyheneminen on vaikuttanut kilpailutuksen sopimuskauden lyhenemiseen yhdeksi vuodeksi. Tämä on vähentänyt palveluntarjoajien kiinnostusta suunnata toimintaansa uudelleen ja rakentaa hankkeeseen perinteisiä jalkautuvan työn toimintoja.

Kuten aiemmin on todettu, on alkuperäistä ideaa ostaa järjestöiltä jalkautuvaa nuorisotyötä jouduttu lautakunnan toiveista ja palveluntarjoajien kuulemisen (19.9.2016) seurauksena muotoilemaan uudelleen siten, että palveluntarjoajien mahdollisuudet toteuttaa hankkeen tavoitteita heille parhaiten soveltuvilla tavoilla toteutuu. Hankkeen alkuperäinen päätavoite monikulttuurisesta jalkautuvasta nuorisotyöstä on ennallaan, mutta toteutustapoja muutettiin sekä päätettiin luopua jalkautuvien työntekijöiden ostosta.

Jalkautuvan työtä tehdään monipuolisemmilla keinoilla kaikissa kolmessa palvelukokonaisuudessa. Monik ry:n työssä jalkautuminen tarkoittaa mm. vastaanottokeskuksiin jalkautumista. Tarkoitus on kouluttaa turvapaikanhakijanuoria suomalaisesta yhteiskunnasta, tarjota mielekästä tekemistä motivoimalla heitä pohtimaan omaa tulevaisuuttaan ja omia mahdollisuuksiaan, jakamalla tietoa ja tarjoamalla keskusteluja omalla kielellä.

Kalliolan nuoret ry:n työssä jalkautumista toteutetaan viemällä toimintaa niille alueille, joissa asuu paljon monikulttuurisia perheitä ja joissa ei välttämättä ole tarjolla mielekästä vapaa-ajantoimintaa maahanmuuttajataustaisille nuorille. Lisäksi palvelussa kehitetään pop up –tyyppisiä kohtaamispaikkoja sekä pitkäkestoisempaa mentori- ja tukihenkilötoimintaa.

Ellun Kanojen ehdotuksessa jalkautuminen ilmenee mm. siten, että nuoret otetaan mukaan kertomaan omaa tarinaansa ja omia kokemuksiaan Helsingistä sekä järjestämällä mukaan toimintaan tuleville nuorille ympäri Helsinkiä toteutettavia ryhmämuotoisia työpajoja, joissa ideoidaan hankkeen toteutusta ja jalkautusta katukuvaan. Nuorille pyritään puhumaan heidän omissa kanavissaan ja heidän omalla kielellään.

Hankkeen valmistelussa lisähaastetta on tuonut myös se, että hankkeessa on vaihtunut työntekijä kesän 2016 aikana ja tämä on vaikuttanut hankinnan valmisteluajatauluun. Myös koordinaattorin rooli on muuttunut. Alkuperäisenä tehtävänä olisi ollut mm. hankinnan kautta tulleiden jalkautuvien työntekijöiden ohjaus ja koordinointi sekä jalkautuvaan työhön osallistuminen. Hankinnan suunnitelmien muuttuessa koordinaattorin roolia on täsmennetty suuntaan, jossa yhteistyö palvelun tuottajien kanssa sekä hankkeen kokonaisuuden koordinointi ja ohjaus ovat keskiössä. Koordinaattori myös jalkautuu yhdessä muiden hankkeen toimijoiden kanssa.

Syyt siihen, miksi hankkeen alkuperäistä suunnitelmaa – hankkia jalkautuvia nuorisotyöntekijöitä palveluntuottajilta – on tulkittu alkuperäistä ajatusta laajemmin, ovat tiivistetysti seuraavat

- on haluttu kuulla nuorisolautakunnan toivetta toimia tavalla, jossa potentiaalisia palveluntuottajia osallistetaan ja kuullaan vuoropuhelussa ennen kilpailutukseen ryhtymistä

- on kuultu vuoropuheluun osallistuneiden potentiaalisten palveluntuottajien viestejä siitä, kuinka jalkautuminen voitaisiin toteuttaa ja rakennettu hankinta tämän vuoropuhelun keskustelujen perusteella
- on otettu huomioon hankinta-ajan lyheneminen ja potentiaalisten palveluntuottajien haasteet suunnata toimintaansa siten, että kilpailutukseen voitaisiin osallistua.

Hankkeen määrärahan käyttö 2016 ja hankkeen toiminnot vuonna 2017

Hankkeelle myönnettiin rahoitusta 900 000 euroa.

Budjetti vuodelle 2016

- Palkat (nuorisoasiainkeskuksen kolmen työntekijän palkat ja asiantuntijapalkkiot) n. 65 700 euroa
- Aineet, tavarat, tarvikkeet (sosiaalisen median haasteen palkinnot, kamera, tilaisuuksien tarjoilut, matkakulut ym.) 2300 euroa

Toteutunut 69 744,71 euroa

Arvio vuodelle 2017

- Palkat (nuorisoasiainkeskuksen työntekijät, tuntityöntekijät ja asiantuntijat) noin 150 000 euroa
- Asiakaspalvelujen ostot 391 000 euroa (kilpailutus, 3 osahankintaa)
- Aineet, tavarat, tarvikkeet (viestintämateriaalit, puhelinkulut, matkakulut, sosiaalisen mediat kampanjointi, tapahtumien materiaalit) 28 000 euroa
- Palvelujen ostot (nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnan koulutukset, lopputapahtuma tilavuokrat, tarjoilut, esiintyjät, seurantatapaamiset ja yhteiset koulutukset palveluntuottajien kanssa, työnohjaus, yhteisöllinen arviointiseminaari, sisältäen päivärahat) 36 000 euroa

225 255 euron osalta käyttösuunnitelma on:

1. Jalkautuva työ n. 120 000 e, neljän nuorisotyöntekijän irrottaminen perustyöstä maaliskuusta 2017 alkaen monikulttuuriseen jalkautuvaan työhön. Työn painopiste on kadulla tehtävässä työssä erityisesti keskustassa.
2. Neuvonta- ja palvelupiste Puhoksessa 57 500 euroa: ostetaan Monik ry:ltä suorahankintana neuvonta- ja palvelupisteen käynnistämisen ja toteuttamisen palvelut 22.3.2017–31.12.2017.
3. Minun Silmin Sinun Silmin- ohjelman jalkauttaminen: 33 000 euroa. Ohjelman jalkauttaminen on aloitettu vuoden 2017 aikana pilottiryhmien kautta sekä nuorisotaloissa että kouluissa. Ohjelmaan sisältyy myös vahva tutkimuksellinen ote, jolla mitataan ohjelman vaikuttavuutta. Tämä vaatii kokoaikaisen projektikoordinaattorin työpanoksen. Projektikoordinaattorin työsuhdetta (joka on toukokuun loppuun) jatketaan tällä määrärahalla ohjelman käyttöönottamiseksi nuorten kanssa tehtävässä työssä 31.12.2017 asti.

Jäljelle jäävä 14 755, 29 euroa suunnataan yllättäviin menoihin ja/tai toiminnan edetessä esille tuleville uusille toimintatarpeille, esim. koulutukseen.

Yhteensä 830 255,29 euroa.

Arvioitu siirron määrä on 830 255,29 euroa vuodelle 2017. Rahoituksen siirron perusteena ovat vuonna 2017 ostopalveluina käynnistettävät kolme osahanketta, vuonna 2016 aloitetun työn jatkaminen sekä jo opitun jakaminen muille. Kokemukset kilpailutuksen kautta mukaan tulleiden kumppaneiden kanssa yhdessä tehdystä työstä luovat uudenlaista yhdessä tekemisen tapaa viraston ja muiden toimijoiden välille.

Keskeinen painopiste vuodelle 2017 on selkeä työn laajentuminen, kun mukaan tulevat kilpailutuksen kautta uudet toimijat. Hankkeen oppeja juurrutetaan nuorisoasiainkeskuksen sekä yhteistyötahojen työhön. Vuonna 2017 hankkeessa jatketaan ja kehitetään edellä kuvattua jalkautuvaa työtä turvallisuuden lisäämiseksi sekä nuorten ja laajemman yleisön asenneilmapiiriin vaikuttamista. Keväällä 2017 toteutetaan lisäksi poliisin kanssa yhteinen kampanja, jossa jalkaudutaan nuorisotaloille ja ostoskeskuksiin yhdessä maahanmuuttajajärjestöjen kanssa: tarkoituksena on tehdä poliisin työtä tutummaksi maahanmuuttajanuorille ja lisätä maahanmuuttajataustaisten nuorten kiinnostusta poliisin työtä kohtaan. Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä myös tiedon jakamiseksi siitä, missä nuoret kulloinkin liikkuvat ja kokoontuvat.